ئەو دێوەی ویستی کوڕی ئاشەوانی بکوژێ

ئەفسانەی گورجی

دە ئەفسانانەدا هاتووە کە ڕووداو و بەسەرهاتەکانی ئەم داستانە هەمووی بەڕاستی ڕوویان داوە و بەسەرهاتەکانی هەمووی ڕاستن. بەڵام تەنانەت یەک وشەشی لەگەڵ ڕاستیدا بەرابەر نایەتەوە. لە سەردەمێکی زۆر پێش ئێستا پاشایەک دەبێ و تەنیا کچێکی دەبێ و هیچی دی. پاشا کچەکەی لە قەڵایەکی زۆر بڵنددا دەخاتە ژێر چاودێری خۆی و هەموو ڕۆژێش جارێکی سەر لێ دەدا و دەیکێشێ تا بزانێ قەڵەو بووە یا لاواز.

کەمێک لەولای قەڵاوە جووتیارێک دەبێ ئاشەوانییە دەکا. ئەویش تەنیا کوڕێکی دەبێ و هیچی دی.

ئاشەوان کۆچی دوایی کرد و کوڕێژگە بێ باب مایەوە، زۆری نەبرد داکیشی چاوی تاهەتای لێک نا و دنیای بەجێ هێشت. کوڕێژگە هەراش بوو. هەندێک هەن کەم کەمە بەگوتەی هەندێکان ساڵ بەساڵ گەورە دەبن، بەڵام ئەو ڕۆژ بەڕۆژ هەڵی دەدا و گەورە دەبوو، کچی پاشای هەموو ڕۆژێ لە قەڵاوە بەسەر خوارێیدا دەڕوانی و هەموو ڕۆژێش کوڕی جووتیارەی دەدیت. کچی پاشای شەیدای کوڕی جووتیارەی بوو، بەڵام لە بابیشی دەترسا، سەرەنجام ڕۆژێک لە ڕۆژان ترسی خۆی شکاند و نامەیەکی لە قەڵاتێوە بۆ کوڕەی هاویشتە خوارێ. لاوژە دوای ماوەیەک بیر کردنەوە گوریسێکی درێژی هێنا و سەرێکی بەبەردێکەوە بەست و سەرەکەی دیکەشی بەرەو یەک لە پەنجەرەکانی قەڵاتێ هەڵدا، کچی پاشای گوریسەکەی دیتەوە و لە کۆڵەگێکی شەتەک دا. لاوژە بەگوریسی هەڵگەڕا و لە قەڵاتێ وەسەر کەوت و پێکەوە دەستیان تێکەڵاو کرد. هەر کاتێ بابی کچەی دەهاتەوە ماڵێ لاوژە لە جێیەکی خۆی مات دەکرد، تا شا بۆنی هاتنێی نەکا و پەی بەبوونی وی نەبا.

هەروەک چۆن گوتمان پاشا هەمو ڕۆژێ کچەکەی دەکێشا، ئێستا هەستی دەکرد کە خەریکە کچەکەی قەڵەو دەبێ.

کچە تێگەیی کە بابی گومانی لەو قەڵەویە نائاساییەی وی هەیە، بۆیە بەلاوژەی گوت:

«ئێمە دەبێ هەڵێین.»

هەردووکیان بەگوریسیدا هاتنە خوارێ و کوڕی جووتیاری دەزگیرانەکەی بردە نێو کاولە هەژارانەکەی خۆی و داینا.

کاتێ هەڵاتنی کچەیان لە قەڵاتێ بەپاشای ڕاگەیاند، دەستوپێوەند و دەرباریانی بەهەموو لایاندا بڵاو کردن تا جێ و ڕێی کچە وەبینن. تا نۆکەر و دەستوپێوەند شوێنی کچەیان دیتەوە کە لە کاولی کوڕە ئاشەوانییە. پاشا حەوت پیاوی لە دەربارانی خۆی ناردن تا کوڕە ئاشەوان و کچەکەی خۆی بگرن و بیانهێننە دەربارێ. کوڕە ئاشەوان لە دەری کاولە ماڵەکەی خۆی خەریکی خۆشوشتنێ بوو. دەرباریيان چاویان پێکەوت و بۆ گرتنێی بەرەو لای وی وەغار کەوتن. کوڕە ئاشەوان ڕایکردەوە ماڵێ و شمشێری ڕاکێشا و یەک نەبێ دەنا ئەوانی دیکەی هەموو کوشتن. کوڕی ئاشەوانی بەو تاکە زیندووە ماوەی گوت:

«بڕۆ بەشای بڵێ کەسی دیکەم نەنێرێتە سەرێ. تازە ئەو کچە هاوسەری منە و دەبێ هەر لەگەڵ مندا بژی»

شا کە ئەوەی بیست زۆر تووڕە بوو ئەو جارە دوازدە پیاوی دیکەی بۆ گرتنێ ناردە سەری، ئەو دوازدانەش زۆریان خۆ هێنا و برد زەفەرێکی بەکوڕە ئاشەوانی بەرن بەڵام بۆیان نەکرا. هەر کە شمشێری هەڵکێشا سەری یازدەیانی لە لەشیان جودا کردنەوە و دوازدەهەمینی ئازاد کرد و گوتی:

«بڕۆ بەشای بڵێ با هیچی دی کەسمان نەنێرێتە سەرێ.»

ڕۆژێکی کچە بەمێردەکەی گوت:

«واچاترە لێرە بڕۆین، چونکە هەرچی بکەین بابم دەستبەردارمان نابێ و کۆڵمان لێ نادا.»

کوڕە ئەو قسەی هاوسەرەکەی چووە دە دڵی. هەر دوای ئەوە هەرچی هەیان بوو کۆیان کردەوە و کەوتنە ڕێ. لاوژە تیرێکی لە تیردانێ دەرکێشا و لە ژێی کەوانێی ڕاکێشا تا تیرە لە هەر جێیەکی بکەوێ ئەوان بچنە وێ و لەوێ بناغەی ژینی خۆیان هەڵنێن.

تیر لە نۆ کێوان ئاوابوو و چوو لە ماڵێکی کەوت کە ماڵی نۆ برا دێوان بوو. دێوەکان هەستیان کرد کە تیرێکیان کەوتە نێو ماڵێ. ڕایان کرد کە تیرەکەی لە زەوی دەرکێشن کەچی نەیانتوانی. تا دوایی ژن و مێردە گەینە وێندەرێ. لاوژە لە دێوەکانێ پرسی:

«ئەرێ هیچتان هەیە بماندەنی بیخۆین؟»

و دوایش چوو تیرەکەی لە زەوی دەرکێشایەوە و هات لەبەردەمی دێوەکان ئیکلامی کێشا. دێوەکان هەموو تێکیانەوە هاویشت و تەماشای ویان کرد و سەرسام مان کە چۆن ئەوان بەنۆ دێوان نەیانتوانی تیرەی لە زەوی دەرکێشنەوە کەچی لاوژە هەر بەدەستی چەپی خۆی تیرەکەی دەرکێشایەوە. دێوەکان بڕیاریان دا تاقی کەنەوە داخوا بەڕاستی ڕاستی وا هێندە بەهێز و توانایە یان نا؟ دێوەکان مەنجەڵێکی یەکجار گەورەی زنجیرداریان هەبوو چێشتیان تێڕا لێ دەنا. ئەو مەنجەڵە بەهەر نۆ دێوان نەبوایە نەدەچووە سەر ئاوری. دێوەکان بەلاوژەیان گوت:

«ئەو مەنجەڵەی لە سەر ئاوری داگرە.»

ئەویش بەرەو مەنجەڵەی چوو و هەر لە چاو تروکانێکدا هەڵیگرت و لەسەر عەردی دانا. دێوەکان تێگەیشتن کە بەڕاستی بەهێز و توانایە و ئەوان دەرەوەستی وی نایەن. بۆیە بڕیاریان دا دۆستایەتییەی لەگەڵ بکەن. بەڵام نەیانتوانی لەوە زیاتر خۆ ڕاگرن و هاتنەوە سەر خوو و خدەی خۆیان و هەر زوو بەزوو دەستیان دەبەرۆکی یەک نا و بەربینگی یەکدیان گرت و شەڕ و هەرایان کەوتەوە نێوانی. کوڕی ئاشەوانی هەشت دانە دێوی لێ کوشتن و یەکێکیان نەبێ کە بەشەلەشەل خۆی دەچاڵێکیدا شاردبۆوە و خۆی پەنا دابوو - ڕزگاری بوو - ژن و مێردەش هەرچی خوا بەدێوانی دابوو دەستیان بەسەرداگرت و کردیانە ئی خۆیان. زۆر بەخۆشی و شادی و بەختەوەری و ئاسوودەیی ڕۆژانی ژیانیان بەسەر دەبرد و دەژیان. ماوەیەکی زۆر نەبوو کە ڕۆژێکی لاوژە بڕیاری دا بچتە ڕاوێ. لە دەمی ڕۆینێدا بەهاوسەرەکەی گوت:

«کە هاتمەوە تا سێ جاران لە دەرکێ نەدەم نەیکەیەوە، نەوەک بێگانەیەک بێتە ژووری.»

دێوە شەلە گوێی لە هەموو قسەکان بوو، کوڕی ئاشەوانی ڕۆیی بۆ ڕاوێ. دێوە لە چاڵێ هاتە دەرێ و بەرەو دەرکێ خزی و وەک چۆن مێردە بەژنەکەی گوتبوو، سێ جارانی لە دەرکێ دا. ژنە هەر خێرا تێگەیی

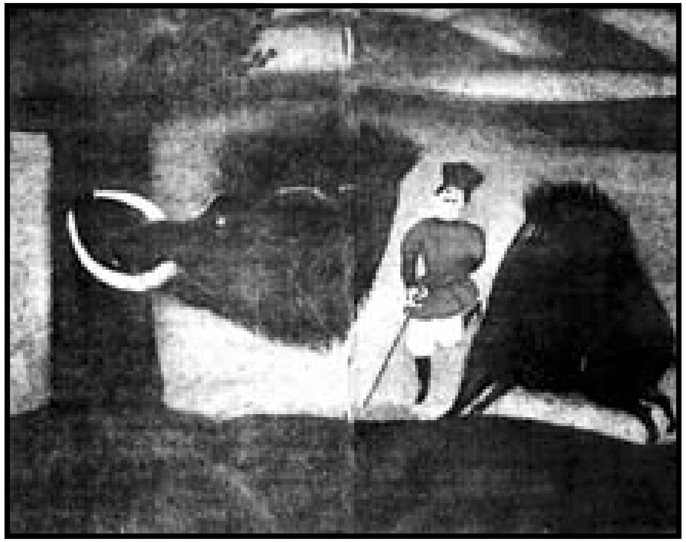

که ئەوە مێردەکەی نییە و دەرکەی نەکردەوە. دێوە بەزمانێکی شیرین گوتی:

«من شەیدای تۆ بووم، ئەگەر دەرکێش ناکەیەوە، هەر ئەنگوستە چکۆڵەکەت لە کونی دەرکێرا بێنە ئەودیوی، ماچی دەکەم و لێرەوە دوور دەکەوم» ئەویش ئەنگوستە چکۆڵەی لە درزی دەرکێرا بۆ ئاودیو کرد. دێوە تا توانی زۆر بەتوندی ئەنگوستەی بەددانی گرت و ژنە لە تاوان هاواری لێ هەستا. دێوە گوتی:

«دەرکێ وەکە دەنا ئەنگوستت دەقرتێنم.»

ژنە بەرگەی ئازاریی نەگرت و دەرکەی کردەوە و دێو چووە ژوورێ. بەرە بەری ئێواریێ پیاوە هاتەوە ماڵێ سێ جارانی لە دەرکێ دا، هاوسەرەکەی دەرکەی کردەوە، دەو دەمەیدا کە ژنە چوو دەرکێ وەکا، دێوە بەهەلی زانی و چوو خۆی لە پەنایەکی شاردەوە.

سبەی بەیانی دووبارە لاوژە چۆوە ڕاوێ. ژنە و دێوە شەلە بەتەنێ مانەوە. دێو گوتی:

«دەبێ لە ناوی بەرین.»

ژنە پرسی:

«جا چۆنی لە ناو بەرین؟»

دێوە گوتی:

«کە مێردەکەت هاتەوە خۆ نەخۆش کە. ئەگەر لێی پرسی چتە و بەچی چاک دەبیەوە، بڵێ جۆرە بەرازێکی کێوی لە نێو دارستانێ لە بن دار بەڕوویدا دەژی بەجەرگی وی چا دەبمەوە. پێی بڵێ ئەگەر جەرگی ئەو بەرازەم بۆ پەیدا دەکەی ئەوە باشە و چاک دەبمەوە و وەک جارانم لێ دێتەوە دەنا دەمرم.

ئەو بەدوای بەرازی کێویدا دەچێ، بەراز دەیکوژێ و من و تۆش ڕزگارمان دەبێ لە دەستی.»

مێردە لە ڕاوێ هاتەوە. دیتی ژنەکەی دەناڵێنێ بەڵام چۆن، ها ئێستا بمرێ ها تاوێکی دی.»

پیاوە پرسی:

«ئەوە چ بووە؟»

ژنە بەناڵە و نرکەوە گوتی:

«زۆر نەخۆشم، بیستوومە بەرازی کێوی دە دارستانێدا هەیە ئەگەر جەرگی ویم بگاتێ ئەوە چاک دەبم دەنا دڵنیابە دەمرم و ئەو بەرازە کێوییەش هەر لە بن داربەڕوویدا دەژی.»

لاوژە بۆ ڕاوە بەرازی بەداربەڕووی هەڵگەڕا و خۆی لە بۆسە دا. بەرازی کێوی بۆنی ئادەمیانی وەبەر لووتی هاتبوو بەخێرایی لە داربەڕووی هاتە پێشێ و مرۆڤێکی لە نێوان لق و پۆپی داربەڕوویدا بەدی کرد.

هێرشی بردە سەر داربەڕووی و شفرە درێژەکانی لە قەدی دارەی گیر کردن و لە نێوەڕاستێرا بڕییەوە و کردیە دوو لەت. دووبارە هێرشی کردەوە سەر داربەڕووێ بەڵام ئەمجارەیان لە تووڕەییان لە جیاتی ئەوەی شفرەکانی لە قەدی دارێدا لە ڕەگەکانی گیر بوو. لاوژە هاتە خوارێ و لە سەر لقێکی دیکە دانیشت، شمشێری دەرکێشا و کەوتە وێزەی بەرازە کێوی، هێندەی بۆیە شمشێر دەلەشی ڕادەکرد دەیگوت داخوا لە تاوان شفرەکانی لە ڕەگەکان دەکاتەوە یان نا. بەراز بەردەوام خۆی دێنا و دەبرد شفرەکانی لەڕەگی دارەکەی کاتەوە بەڵام بێ سوود بوو و بۆی نەکرا. لاوژە خۆی لە دارێ فڕێ دایە خوارێ و سەری بەرازەی گۆشا و گۆش بڕی، کەلەشەکەی کردە دوو لەت. جەرگەکەی هێنایە دەرێ و بەرەو ماڵ بۆوە. گەییەوە بەر ماڵێ و لە دەرکێی دا. ژنە و دێوە پێیان وابوو تازە ئیدی ئەو مردووە بۆیە بێ غەم خەریکی شادی و خۆشی و بەزم و ڕەزمی خۆیان بوون. ئەوان کە چاوەڕێی هاتنی کەس نەبوون، بەلەدەرکەدانێ تێکڕا بوون. دێوە خۆی شاردەوە و ژنە دەرکەکەی کردەوە.

کوڕی ئاشەوانی دەستوبرد جەرگی بەرازەی هێنا و لێینا و دایە ژنەکەی تا بیخوا. ژنە هیچ چارەی نەما لەوەی زیاتر کە جەرگەکەی بخوا و خۆی وا پیشان دا کە چاک بۆتەوە.

بۆ سبەی بەیانی دووبارە لاوژە بۆ ڕاو و شکارێ لە ماڵێ وەدەرکەوت، دێوە لە حەشارگەی خۆی هاتە دەرێ و داوای لە ژنەی کرد کە مێردەکەی هاتەوە، سەرلەنوێ خۆی نەخۆش کاتەوە و بڵێ تەنیا دەرمانیشی جەرگی شووری کێوییە. دێو گوتی:

«ئەو بۆ ڕاوی نێرییە شووری دەچێ و نێریە شووریش بێ هیچ گومان و دوودڵییەک دەیکوژێ و ئێمەشی لە دەستان ڕزگار دەبین.»

مێردە لە ڕاووشکارێ هاتەوە و دووبارە ژنەکەی دیت ناڵە و نرکەیەتی، لێی پرسی:

«دیسانەوە چییە، خۆ بەیانی چاک بووی، بۆ سەرلەنوێ ناڵە و نرکەتە؟»

ژنە بەدەنگێکی وا کە زۆر نەساغە گوتی:

«جەرگی نێرییە شووریم بۆ بێنە بیخۆم، تا چاک ببمەوە دەنا دەمرم.»

پیاوە چووە ڕاوی نێرییە شووری. بەڵام ئەو شوورەی لە کوێ ڕاوکا؟ دوور یا نێزیک گوێی لەوانە نەبوو، ڕێی دەشت و بیابانی گرت و ملی لێنا تا سەرەنجام گەییە داوێنی کێوێکی، دامێنی ئەو کێوەی مێرگ و مێرغوزارێک بوو، دوازدە وەرزێری چاپووک بەبێ ڕاوەستان دروێنەی گیایان لێ دەکرد، لاوژە کە لە کار و خۆبادان و خۆهێنان و بردنیان ڕامابوو، هاواری کردنێ:

«ماندوو نەبن!»

بەڵام ئەوان وا دەکاری خۆیان ڕاچووبوون و هێندە سەرقاڵی ئیشێ بوون وەڵامیان نەدایەوە.

کوڕی ئاشەوانی دووبارە قوولاندیەوە:

«ماندوو نەبن!»

ئەم جارەیان لە دوازدان یەکێکیان وەڵامی دایەوە:

«ئەوە دەڵێی چی! ماندوو بوونی چی؟ ئەگەر تا ئێوارێ هەموو ئەو گیایەی نەدرووینەوە نێرە شوور هەموومان دەکوژێ و لە جێی گیای دەمانخوا.»

لاوژە بانگی کردن:

«هەمووتان وەرنە ئێرە لای من.»

هەموو هاتن. لاوژە لێی پرسین. نێرییە شوور لە کام لاوە دێت. ئەو هەرچی ویستی و پێویستی بوو لێی پرسین. داسەکانی لێ وەرگرتن. دەستی بەدروێنێ کرد، هەموو گیایەکەی دروەوە و کردنیە سێ کۆی گەورە. یەکێ لەسەر ڕێی نێرییە شووری و ئەویدیکەی لە ناوەڕاستی و سێهەمیشی لە لایەکی دی کردنە جۆخین. بۆ خۆشی چوو لە ناو سێهەمیان خۆی مات کرد.

نێرییە شوور داگەڕا، لە سەرەتاوە کۆی یەکەمی گیایەکەی هەر بەڕێوە قووت دا. دوایە کۆی دووهەمیش و سەرەنجام بەرەو جۆخینی سێهەم ملی لێنا. لاوژە لە پشت جۆخینێ گیای هاتە دەرێ و تیرێکی هاویشتە نێرییە شوورێ و تێکیەوەگلاند و خستی. هەموو تێکڕا شوورەیان کەوڵ کرد. لاوژە جەرگەکەی دەرێنا و بەرەو ماڵ بۆوە.

دەو دەمەیدا ژنەکەی دەگەڵ دێوەی خەریکی بەزم و ڕەزمی خۆیان بوون و هەر پێشیان وانەبوو کە جارێکی دی بەزیندوویی دێتەوە. لە پڕ گوێیان لە تەقەی دەرکێ بوو. دێوە چوو خۆی شاردەوە و ژنە دووبارە دەرکەی کردەوە و ئەویش هاتەوە ژوورێ و جەرگەکەی سەروبەر کرد و دایە ژنەکەی.

بۆ سبەینێ دووبارە لاوژە چۆوە ڕاوو و شکارێ و دێوە بەژنەکەی گوت:

«ئەو جارەش خۆ نەخۆشکەوە و ئەگەر لێشی پرسییەوە چتە بڵێ تەنیا ئاوی حەیاتە بتوانێ لە هانات بێ. ئەویش بەدوای ئاوی حەیاتدا دەڕوات و ئەو چوونەش چوونی هەیە و گەڕانەوە نا. ئەو دەمی ئێمە بەدڵنیاییەوە سەر پێکەوە دەنێین.»

مێردە هەر کە گەییەوە ماڵێ دووبارە دیتی ژنەکەی نەخۆشە و پرسی:

«چ بووە؟»

ژنە هەناسێکی هەڵکێشاو گوتی:

«ئەگەر ئاوی حەیاتیم بۆ دێنی. دەنا دەمرم.»

بە پێی پیادە وەڕێ کەوت، لە ڕێیە گەییە ئەسپێکی. ئەو ئەسپە ئەسپێکی ئەفسووناوی بوو، بەلاوژەی گوت:

«بێ من ناگەیە چ جێیان. سواری پشتی من بە تا بتگەیەنم.»

لاوژە دڵخۆش و شاد و خەندان بوو. لە سەر پشتی ئەسپەی، ڕۆیشت هەر ڕۆیشت تا گەییە تاوێرە

بەردێکی. هەر بەدەم تێڕامانێوە دیتی بەردەکە زاری لێک کردەوە و پێکی دادایەوە.

ئەسپەکە گوتی:

«سێ ڕکێفم لێدە. ڕکێفی وا کە سێ زیواڵە پێستم لێ ببنەوە.»

کاتێ بەردەکە دەمی لێک کردەوە لاوژە سێ ڕکێفی زۆر کاریگەری ئاخێویە خالیگەی ئەسپەی. ئەسپە کەوتە فڕین و هەروا بەهەواوە خۆی هاوێشتە نێو شەویلاکەی بەردەیەوە. بەڵام کاتێ کە دەمی پێکدادایەوە کلکی ئەسپەی لێ گیر بوو و لە بنڕا هەڵکەندرا. ئەوان درێژەیان بەڕۆیشتنی خۆیان دا. گەیینە پەڵە ئاگرێکی بەرین کە وا پێ دەچوو نە بەپیادە و نە بەسواری لێی دەرنەچێ.

ئەسپە گوتی:

«سێ ڕکێفان لە خالیگەی لای دیکەم دە. ڕکێفی وا کە سێ زیواڵە پێستم لێ ببنەوە.»

لاوژە سێ ڕکێفی خێواندە ئەسپەی، ئەسپ وەهەوا کەوت و بەسەر ئاگریدا بازرەقەی بەست و پەڕییەوە.

سەرەنجام گەیشتنە ئاوی حەیاتێ. لاوژە زینی لە ئەسپەی کردەوە و لغاوی لە سەر داماڵی و بەرهەڵدای کرد تا بلەوەڕێ و بحەسێتەوە. چووە سەر کانییە، دەموچاوی خۆی شوشت، ئاوی خواردەوە، مەلەی کرد، جا هات لەسەر کانییە لێی ڕاکشا و دەخەوێکی قووڵ ڕاچوو.

لەو نزیکانە خانوویەکی چوارنهۆمی گەورە هەبوو، ژنێکی جادووگەر و حەوت شاگردی پێکەوە لەوی دەژیان. جادووگەر بۆنی لاوژەی وەبەر لووتی هاتبوو، یەک لە شاگردەکانی نارد تا بزانێ چ باسە.

کچەی شاگرد هات و لاوژەی دیت. لاوژە هێندە جوان و لێوەشاوە و خۆشڕوو بوو کیژۆڵەکە نەیتوانی چاوی لێ بترووکێنێ، لە جێی خۆی وەک جادووی لێ کرابێ وشک بوو.

جادووگەر دووەمی نارد، سێهەم و چوارەمی نارد، بەڵام ئەوەی دەچوو نەدەهاتەوە. هەر حەوت کچە شاگرد هەر کە کوڕەیان دەدیت دۆخینیان دەپسا و گیرۆدە و دڵبەندی ئەو لاوەی دەبوون و لە جێی خۆیان دەچەقین. دوایە جادووگەر بۆ خۆی چوو، شاگردەکانی لێ دوورخستنەوە. ئینجا لاوژەی لە خەوێ وەئاگا هێنا (چونکە بۆ خۆی جادووگەر بوو هەموو شتێکی دەزانی) و پێی گوت:

«ژنەکەت بێ وەفایە، ئەو دێوێکی خۆش دەوێ. ئەوان خەریکی پیلانێکن بتکوژن، کوڕە نەچیەوە.»

لاوژە باوەڕی بەقسەی جادووگەرەی نەکرد. گۆزەی لە ئاوی حەیاتێ پڕ کرد، سواری ئەسپەکەی بۆوە و ڕێی لای ماڵێی دایە بەرێ.

کە گەییەوە ماڵێ لە دەرکێی دا، دێوە خۆی شاردەوە و ژنەکە دەرگای کردەوە. ژنە ئاوەکەی خواردەوە و وای خۆ پێشاندا کە چاک بۆوە. ڕۆژی دوایی لە ماڵێ هاتەوە دەرێ و ملی لە ڕاو و شکارێ نایەوە. دێوە بەژنەکەی گوت:

«ئێمە ئەومان ئاوا پێ لەناو ناچێ. مەگەر پەی بەڕازی هێز و توانای وی بەری، تا باری لێ ببینینەوە، دەنا هیچمان پێ دەگەڵ ناکرێ.»

لاوژە لە ڕاوێ هاتەوە، ژنە ئامێزی لێدا و پرسی:

«ئەری ڕازی ئەو هەموو هێز و توانایەی تۆ چییە؟»

لاوژە کە زۆر سادە دڵ و خۆشباوەڕ و ساوێلکە بوو و ژنەکەشی ئەوەی دەزانی گوتی:

«وەرە هەموو قامکەکانم بەپەتێکی توند توند بپێچە تا بزانم دەتوانی بیانشکێنی یان نا؟»

ژنە هەموو قامکەکانی بەچەند لۆیان پێچا و توند توندی لێک گرێدان. ئەویش بەتەکانێکی هەمووی لەبەرێک بردنەوە و پساندنی و دەست و پەنجەکانی خۆی کردنەوە.

ژنە دووبارە پرسییەوە:

«سەرچاوەی هێز و توانای تۆ لە کوێوەیە؟»

مێردە وەڵامی دایەوە:

«لە شانەکانم دایە.»

ژنە گوتی:

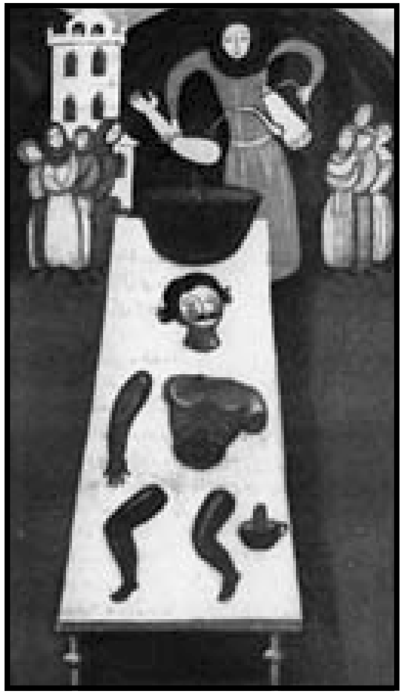

«وەرە دەو مەنجەڵە گەورەیدا دانیشە، تا بزانم دەتوانی بەهێزی شانەکانت ئەو مەنجەڵەی بشکێنی و پارچە پارچەی کەی.»

لاوژە چووە نێو مەنجەڵێ، ئەو مەنجەڵەی دێوان چێشتیان تێڕا لێدەنا، دێوە شەلە دەو دەمەیدا هاتە دەرێ و کەوتە یارمەتیدانی ژنەی تا مۆروپێچەکانی سەرەکەی لەسەر توند کەن. دوایە دێوە مەنجەڵەی بەپشتی خۆی دادا و بردی لەسەر بەردێکیڕا هەڵیداشتە خەرەندێکی قووڵی بێ بنی ئەوتۆ بنی دیار نەبێ و بۆ خۆی هاتەوە ماڵێ. لە بنی خەرەندی ڕووبارێک هاژەی بوو. ئەو ڕووبارە بەتەنیشت کانی ئاوی حەیاتێ و ماڵێ جادووگەریدا ڕادەبرد. جادووگەر شاگردەکانی بانگ کردن و گوتی:

«بچنە سەر ڕووبارێ، شتێکی ڕەشی گەورە بەسەر ئاوێوەیە بزانن چییە؟»

شاگردەگان چوون مەنجەڵەیان هێنایەوە و لەبەر دەمی جادووگەرەیان دانا. سەری مەنجەڵیان هەڵدایەوە، دیتیان لاوژەیە دەوێدا. هەناسەی نەدەدا، هەموو لەشی تێکشکابوو، جادووگەر هێنای هەموو لەشی پارچەپارچە کرد و بەئاوی حەیاتێی شوشتنەوە، دوایی پارچەکانی لەشی هەموو هێنان بەتەنشت یەکەوە هەر پارچەی لەجێی خۆی دانانەوە و لاوژە زیندوو بۆوە و چاوەکانی هەڵێنان و هەستایە سەر پێ.

جادووگەر زۆر شاد و دڵخۆش بوو. لاوژەی لە باوەشی وەرێنا و ماچی کرد.

لاوژە گوتی:

«باوەڕم بەقسەکانی تۆ نەکرد، بەڵام هەمووشیان ڕاست بوون. ئێستاش دەڕۆم تۆڵەی خۆم بکەمەوە. دوایی دێمەوە و دەتخوازم.»

هاتەوە ماڵێ. هەر کە گەیییەوە ژوورێ دێوەی دیت ئەوا لەگەڵ ژنەکەی وی بەخۆشی ئەوەی لە دەست ویان ڕزگار بووە ئەوە خەریکی ڕابواردن و کەیف و سەفای خۆیانن. چووە پێشێ لینگێکی دێوەی گرت و ئەویدیکەی لە بن پێی خۆی نا و لێکیهەڵقلێشاند و کردیە دوو لەت. ژنەکەشی کوشت. دوایە گەڕایەوە و جادووگەرەی خواست.

ئاهەنگێکی زۆر گەورەیان سازکرد. من بۆ خۆم لەوێ بووم.

یەکجار زۆرم نۆشابە خواردەوە و یەکێک لە شاگردەکانی جادووگەریشیان بەهاوسەری دامێ.

بەسەرهاتی هەتیوێک

ئەفسانەی ئازەری

هەبوو نەبوو، کەس لە خوای گەورەتر و کەس لە بەندەی ڕووڕەشتر نەبوو، سەردەمانێکی زۆر زوو ڕاوچییەکی زۆر هەژار و نەدار هەبوو، بەڵام ئەو ڕاوچییە وەک هیچ ڕاوچییەکی دیکە نەبوو. ڕاوچی ئەو داستانەمان لە تەواوی ڕۆژانی ژیانی خۆیدا نە گیانلەبەرێکی کوشت و نە باڵندەیەکیشی سەر بڕی. ئەو هێندە میهرەبان و دڵۆڤان و دڵناسک بوو نەیتوانی تەنانەت دەستێک چییە لە هیچ زیندەوەر و بوونەوەرێکی ئەم زەمینەی هەڵتەکێنێ. ئەوەی لەو دونیا گەورە و گران و پان و بەرینەشدا هەیبوو تەنیا دوو شت بوون: فلووتێک کە دەیتوانی هەزار و یەک ئاوازی پێ لێدا و یەک تۆڕی ڕاوێش کە لە مووی کلکی ئەسپان چنرابوو.

ڕاوچییە، هەموو ڕۆژێ دەچووە نێو دارستانێ، ئەو جێیەی کە جۆگە ئاوێک و شیناوەردێکی سەوز و پاراو بوو و لەوێ تۆڕەکەی پان ڕادەکرد و دەینایەوە و تۆزێک بەولاوەتر لە بن سێبەری درەختێکی دادەنیشت و دەستی دەکرد بەفلووت لێدانێ، هەر لەگەڵ دەنگ و ئاوازی فلووتەی باڵندە لە هەموو لایەکیڕا لە شەقەی باڵیان دەدا، تا گوی بۆ ساز و ئاوازی فلووتە هەڵخەن و بۆ خۆشیان دەست کەن بەجیکە و جووکە و جریکەی هەزاران ئاوازی دڵفڕێن و شادی بەخش و شۆڕئەنگێز تێهەڵکەن.

ڕاوچییە خۆی مات دەکرد تا باڵندە دەهاتنە سەر تۆڕەکە و دەنیشتنەوە، ئەوجا ئەو پەتەی سەرێکی بەتۆڕەکەوە و سەرەکەی دیکەی لای خۆی بوو ڕایدەکێشا، بەو جۆرە باڵندەی پێوەدەکردن و دەیگرتن و دەیهێنانەوە ماڵێ. ماڵەکەی پڕ بوو لە باڵندەی جوان و هەمەڕەنگ و ڕەنگاوڕەنگ، هەمیشە چاوەدێری ئەو باڵندانەی دەکرد و نان و ئاوی دەدانێ و زۆر بەتاسەوەش گوێی بۆ ئاوازی خوێندنەکانیان هەڵدەخست؛ هەر کاتێکیش ئازووقە و خواردنی لە کەمی دابایە ئەوە یەکێکی لەو باڵندانە دەبردە بازاڕ و دەیفرۆشت و بەپارەکەی درێژەی بەژیانی خۆی دەدا.

ئەو ڕاوچییەی مە ژن و کوڕێکی هەبوو، کوڕەکەی ناوی برایم بوو. برایم هێشتا منداڵ بوو کە بابی نەخۆش کەوت و مرد.

دوای ماوەیەکی کەم برایم و دایکە بێوەژنەکەی بەتەواوی دەستکورت بوون و بێ پارە و پوول کەوتنە گۆڕێ. هێندە دەستکورت بوون تەنانەت نانێکیان پێ نەدەکرا. هەر چەندە برایم زۆریش منداڵ بوو بەڵام خۆڕاگر و مل کەچ و گوێ لەمشت و بردەبار بوو. هەر چەندە ژیانی ئەو و دایکە بێوەژنەکەشی زۆر سەخت و گران بوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئامادە نەبوو ئەو تۆڕ و فلووتەی بەیادگاری لە بابییەوە بۆی بەجێ مابوو بیانفرۆشێ.

مانگ و ساڵ تێپەڕین، برایم گەورە بوو. هەموو کەسێک بەبرایمەتیویان ناو دەبرد. برایم لە ماڵێ یارمەتی دایکی دەدا و ڕۆژانەش کەمێکی دەچووە نێو دارستانێ و ڕاست دەچووە ئەو جێیەی جاران بابی ڕاوی باڵندانی لێ دەکرد.

کە برایم بووە پازدە ساڵانە بەدایکی گوت:

«دایە ئیدی من منداڵ نیم، دوای مردنی بابم ناچار بووی چاوەدێریم بکەیت و ئاگات لێبم. بەڵام ئێستا نۆرەی منە کە چاوم لە تۆ بێت و ئاگام لێبی. فلووت و تۆڕەکەی بابم بدەیە تا لە سبەینێوە بچمە ڕاوی نێو دارستانێ.»

دایکی برایمی دەیزانی کە کوڕەکەی زۆر پیاوە و دەشیزانی کە تەواوی نێو دارستانێ بست بەبست شارەزایە. هێنای تۆڕ و فلووتەکەی بەیەکجاری دانە برایمی بۆ خۆی.

ڕۆژی دوایی برایم زوو لە خەوێ ڕابوو و ملی لە دارستانێ نا، برایم تەواوی درەخت و هەموو گژ و گیا و گوڵ و گەڵای وانی دەناسی، هەر بۆیەش ترسی ونبوونێی نەبوو، چووە نێو قەدی دارستانێ، تۆڕی هاویشت و دەستی کرد بەفلووت لێدانێ، تەواوی ئەو

ڕۆژەی تەنانەت باڵندەیەکیشی لێ نزیک نەبۆوە. کە خۆرئاوابوو و تاریکی باڵی بەسەر هەموو جێیەکدا کێشا، برایم ماندوو و مردوو، بەدەستی بەتاڵ هاتەوە ماڵێ.

ئەوە ئەو شتە بوو کە دایکەکە پێش وەخت دەیزانی، چونکە ڕاوی باڵندان کارێک نییە یەک ڕۆژەی دوو ڕۆژە بیزانێ. ئەو دەیزانی کە برایم سەر و سەودایەکی زۆری ماوە و لەگەڵ دارستانێ و ڕێیەکی دوور و درێژی لەبەرە. ئەوە زۆری دەوێ تا بتوانێ فلووتی وا لێبدا کە باڵندان ڕاکێشێ. لەو بیر و لێکدانەوانەدا بوو کە لە دوورەوە برایمی دیت بەرەو ماڵ دەبۆوە، بەپیریەوە چوو، نان و ئاوی بۆ دانا و گوتی:

«ڕۆڵە، بابت هەروا بەڕۆژێکی نەبووە ڕاوچی. کە دەستی بەڕاوێ کرد مانگێکی تەواو دە دارستانێدا هەر ون بوو. تەنانەت نەیتوانی پەپوولەیەک بگرێ نەک باڵندەیەک، بەڵام کە ڕێی ڕاوێی دیتەوە، ڕۆژی وا بوو سێ چوار باڵندەی دەگرتن و دەیهێنانەوە ماڵێ.

قسەکانی دایکەکە برایمی ئومێدەوار و دڵگەرم کرد و هانی دا، بیری کردەوە کە چاکترین شت ئەوەیە کە بەورە و خۆڕاگر بێت و کۆڵ نەدات و بۆ گەیشتنە ئامانجیشی بەردەوام بێت.

ڕۆژ و هەفتە تێپەڕین و وردە وردە برایم ڕاهات و فێری چەند ئاوازێکان بوو بەفلووتەکەی لێی بدا. چۆن تۆڕەکەی باوێ و چۆنا و چۆن خۆی لە پەنا درەختان حەشار دات و خۆی وەشارێ. ڕۆژێکی باڵندەیەکی زۆر دەگمەن دەتۆڕێ برایمی کەوت. بابیشی جارێکی باڵندەیەکی ئاوا بەڕەنگی پەلکە زێڕینەی دەداوی خستبوو. برایم زۆر دڵخۆش و شاد و شەنگوڵ بوو، باڵندەی هێنایەوە ماڵێ و دەقەفەزێکی کرد. بەیانی کە لە خەوێ هەستا دیتی باڵندەکە هێلکەیەکی ڕەنگا و ڕەنگی کردووە، برایم هێلکەکەی هەڵگرت و بردیە شاری.

دەو سەر و وەختەیدا بازرگانێکی دەهۆ و فێڵباز و دنیا دیدە دەو شارەیدا هەبوو، هەمـوو کار و کردەوەیەکی ئەو بازرگانەی کڵاو لەسەر نانی خەڵکی هەژار و فێڵ و تەڵەکە بازی بوو. توخمی یەک ڕۆبڵی بەپێنج ڕۆبڵ دەدا و توخمی پێنج ڕۆبڵیشی بەیەک ڕۆبڵ دەکڕی.

بازرگان هەر کە هێلکەکەی بەدەست برایمیەوە دیت خێرا بانگی کرد:

«هۆ برایمەتیو! ئەگەر ئەو هێلکەی دەفرۆشی من دەیکڕم.»

برایم دەیزانی کە ئەو پیاوێکی چاوچنۆک و فێڵبازە. بۆیە نرخێکی یەکجار زۆری داوا کرد. بازرگان بێ ئەوەی چەنەی لێکدا پارەکەی بژارد، برایم سەری سوڕما. دوای کڕینی هێندێ شت گەڕایەوە ماڵێ. شەو و ڕۆژێک ڕابرد، بۆ بەیانی ڕۆژی دوایی دیتی ئەوە باڵندەکەی هێلکەیەکی دیکەی وەک هێلکەی یەکەمجاری کردۆتەوە. برایم ئەو هێلکەشی هەر بەو بازرگانە چاوچنۆک و ڕژد و قرپۆکە فرۆشت.

ئیدی هەمـوو ڕۆژێ باڵندەکە هێلکەیەکی دەکرد و برایمیش دەیبرد بەو قرچۆکەی دەفرۆشت، تا وای لێ هات بازاڕ و بازرگانیان بۆ هەمیشە لە نێواندا پەیدا بوو. برایم وای لێکدایەوە کە دەبێ شتێک هەبێ، ئەو کابرایە ئەو هەمـوو پارەی دەدا بەو هێلکە ڕەنگاوڕەنگانە. بێ گومان سوودێکی یەکجار زۆری لێ دەکردن. ڕۆژێکی برایم بڕیاری دا بەدزیەوە خۆی لە بازرگان بگرێ، لەوانەیە باوەڕ نەکەن کە چی دیت! ئاشکرا بوو کە بازرگانی فێڵ و تەڵەکەباز هەمـوو ڕۆژێ دەچێتە لای پاشا و ئەو هێلکانەی بەچەند بەرابەری نرخی خۆی دەفرۆشێتەوە پاشای. برایم بیری کردەوە «بۆ من بۆ خۆم ئەو هێلکانە بەپاشای نەفرۆشم؟» و هەر واشی کرد. بازرگان کە ئەو هەمـوو سوود و قازانجەی لە کیس چوو بڕیاری دا کە تۆڵە لە برایمی بکاتەوە. چووە لای پاشا و گوتی:

«شای گەورە پایەدار بێ، ئێوە بۆ هەمـوو ڕۆژێ ئەو پارە زیادەی بەو هێلکانەی برایمەتیوی دەدەن؟ کە دەتوانن ئەو هێلکانەتان بەخۆڕایی و بەبێ پارە و پوول دەست کەوێ.»

هەڵوێستەیەکی کرد و دەستی پێ کردەوە:

«برایم باڵندەیەکی زۆر دەگمەنی لە ماڵێ هەیە و ئەو باڵندەیەیە هێلکانی بۆ دەکا. باڵندەکەی لە دەستی دەربێنن. هەم دەبنە خاوەنی باڵندەکە و هەم هێلکەکانیشی.»

پاشا بیرێکی کردەوە و لە دڵی خۆیدا گوتی:

«بازرگان ڕاست دەکات.» کاتێ بیر دەکەیەوە دەبینی من پاشام و برایمیش ڕاوچییەکی هەژار: بۆ دەبێ لەو جێیەی منی لێم ئەو خاوەنی ئەو باڵندە ئەفسوونییە بێت.»

پاشا داوای برایمی کرد و فەرمانی دا:

«بڕۆ ئەو باڵندەی لە ماڵێتە بۆم بێنە ئێرە.»

برایم هەر زوو تێگەیی کە ئەوە شوێنی بازرگانی فێڵباز و ڕژد و دڵڕەشە. پاشا هێندە گێڵ بوو هەرگیز ئەوەی بەبیردا نەدەهات، لێکداتەوە برایم ئەو هێلکە ڕەنگاوڕەنگانەی چۆن دەست دەکەون. دەتوانێ چ بکات؟ ئەگەر سەرپێچی لە فەرمانی شا بکات ئەوا ژیانی خۆی و دایکی دەکەوێتە مەترسییەوە. لەوە زیاتر کە باڵندەکە بۆ شای بەرێ چارەیەکی تری نەما. بەڵام نائومێد نەبوو سەرلەنوێ تۆڕ و فلووتەکەی تاودایە و ڕووی لە دارستانێ کردەوە. ئێستا ئیدی فلووتێکی لێدەدا هەر مەپرسە، باڵندە لە هەمـوو لایەکیڕا لە شەقەی باڵیان دەدا و بەرەو لای وی دەفڕین. هەر ڕۆژەی جۆرە باڵندەیەکی ڕاو دەکرد؛

ڕۆژێک کەو و ڕۆژێک بلبل و یەکی دیکە کڵاوکوڕەیەک. ئەو باڵندانەی دەشیگرتن لە بازاڕی دەیفرۆشتن و زۆر بەئاسوودەییەوە دایکەکەی دەژیاند. برایم بەڕاوچییەکی زۆر شارەزا لە ڕاوێ ناو و ناوبانگی دەرکرد. هەر کەسێکی چ باڵندەیەکی ویستبا ئەوە برایم بۆی دەگرت و بۆی دێنا. بازرگان هەوڵی دا برایمی چەشە کات و تەماحی وەبەرنێ و باڵندەکانی بەخڕی لێ بکڕی و بەگرانی بەخەڵکیان بفرۆشێتەوە، بەڵام بۆی نەچووە سەر و نەیتوانی جارێکی دیکەی هەڵخەڵەتێنیتەوە، چونکە برایم هێندەی نەفرەت و بێز لێ دەکردەوە تەنانەت ئامادە نەبوو یەک باڵندەشی پێ بفرۆشێ.

بازرگان لەو جۆرە کەسانە بوو کە لە پێناوی پارەدا دەستی بۆ هەر جۆرە کارێکی ناشایستەش درێژ کا. دەیتوانی خەڵکی بەدناو و سووک و چرووک کا، لە ژیان بێبەش کا، خانوو لە خاوەنی بکڕێ و هەر بۆ ئەوەی دەریکات و بێ سەرپەنا دەریکاتە گۆڕێ.

ڕۆژێکی دی سەرلەنوێ بازرگان چووە کن شای و گوتی:

«پاشام هەر لە خۆشیدا بێت! باڵندەکانت دڵتەنگی تەنیایین. وا بکەن برایمی بانگ کەن و فەرمانی پێ بکەن بچێ جووتێکی وەک خۆیانیان بۆ پەیدا کا.»

فەرمانڕەوای ئەلکە و بێ مێشک، تۆزێک ڕاما و لە دڵی خۆیدا گوتی:

«بازرگان هەقیەتی، ڕاست دەکا.»

برایمی بانگ کرد و فەرمانی دایە باڵندەیەکی دیکەی وەک ئەویدی پەیدا کا و بیهێنێتە کۆشکێ.

برایم دەمی هەڵێنایەوە قسەیێکی بکا، بەڵام پاشا ڕووی خۆی لێ وەرگێڕا و گوێی نەدایە. ئەو گوتی:

«ئامادە نیم تەنانەت یەک وشەش ببیسم. چل ڕۆژت مۆڵەت دەدەمێ. لەو چل ڕۆژەیدا جووتێکی بۆ باڵندەکەم پەیدا نەکەی فەرمان دەدەم لە سەرت دەن.»

برایم بەدڵی پڕ غەم و کوڵەوە هاتەوە ماڵێ، بۆ ئەوەی دایکیشی نارەحەت نەبێ هیچ شتێکیشی دەربارەی فەرمانی شای پێ نەگوت. تۆڕ و فلووتەکەی تاو دایە و ڕووی لە دارستانێ کرد.

ڕۆژ و هەفتەکان ڕابردن، برایم خورد و خەوی لە خۆی حەرام کرد و شەو و ڕۆژ هەر بەدوای باڵندەکەدا وێڵ بوو. هەوڵ و تەقەللا و ماندوو بوونەکەی بەفیڕۆ نەچوو، سەرەنجام توانی ئەو باڵندەیەی کە پاشا بەقسەی بازرگانی ڕایسپاردبوو، وەگیر بێنێ. باڵندەی بۆ پاشا هێنایە کۆشکێ. بێ گومان لێی وەرگرت و بەدەستی بەتاڵ بەڕێی کردەوە و تەنانەت پوولێک چیە نەیدایە.

برایم تێگەیی کە پاشا بایی سەرە دەرزییەکی لە بازرگانی قرچۆک هەڵنەبواردووە، تەنیا جیاوازی نێوانیان هەر ئەوەندەیە کە بازرگان پیاوێکی فێڵ و تەڵەکەباز و چاوچنۆک و قرچۆکە، بەڵام پاشا پیاوێکی گێژ و وێژ و گەلحۆبە و هیچی دی.

پاشا بەجووتی ئەو باڵندەیەی برایم بۆی هێنابوو زۆر خۆشحاڵ بوو. بەڵام بازرگان لەو سەرکەوتنەی برایمی زۆر تووڕە و تۆسن و نائومێد و دڵگران بوو. بازرگان دەیزانی برایمی لاو بەهۆش و گۆش و ئازا و نەبەز لە هەلێکی دەگەڕێ باجی ئەو هەمـوو فێڵ و تەڵەکانەی پێ بداتەوە. بازرگان لەوەی لە برایمی دەترسا کە بەدەستی پاشای گێڵ و وێل تۆڵەی لێ بکاتەوە. بازرگان پێی وانەبوو کە برایم دەتوانێ بەچل ڕۆژان جووتی باڵندەی پاشای پەیدا کات و فەرمانەکەی بەجێ بێنێ و پاشاش لەتۆڵەی ئەوەدا لە سەری دەدا و دەیکوژێ. بەڵام ئێستا کە برایم ئەو باڵندەیەی بۆ پاشا هێناوە ئەوی زۆر نیگەران و نائومێد

کردووە، بۆیە هەمیشە لە دڵی خۆیدا خەریکی داڕشتن و تانوپۆی پیلانێکی نوێتر بوو. هەر بۆیەش هاتەوە لای پاشا و گوتی:

«پاشامان بەردەوام بێت! لە هەندێ لە پیاوانی ڕیش چەرمگم بیستگەیە ژن بۆ مانی ئەو باڵندانەی ئێوە، پێویستیان بەشتێکی زۆر سەیرە دەنا دەمرن.»

پاشا پرسی:

«بڵێ بزانم! ئەو شتە سەیرە چییە؟»

«سەری پاشای سەلامەت! لە باغی دێوی سپیدا گوڵێک دەڕوێ پێی دەڵێن سەمەن گوڵ. کە ئەو باڵندانە دەبێ ساڵێ جارێک ئەو گوڵانە بۆن کەن، خۆ ئەگەر بێت و بۆن و بەرامەی ئەو گوڵانەیان نەگاتێ ئەوە هەموو دەمرن.»

شا پرسی:

«بەڵام چۆنا و چۆن دەتوانین ئاوا گوڵێک وەدەست بێنین؟ تۆ بۆ خۆت دەڵێی ئەو گوڵانە لە باغی دێویدا دەڕوێن و ئێمەش ئەو شتە باش دەزانین کە هیچ کەسێک ناتوانێ بچێتە نێو ئەو باغەی. خۆ ئەگەر یەکێکیش پێی نایە نێو باغی، دێوە نایەڵێ بەزیندوویی بێتە دەرێ و بۆ خۆی دەبا.»

بازرگان گوتی:

«پاشامان هەر شاد و کامڕەوا بێ! تەنیا پیاوێک هەیە کە بەدڵنیاییەوە دەتوانێ ڕێیەکی بۆ چوونە ناو باغی دێوی وەبینێ و ئەو پیاوەش برایمی ڕاوچییە. دەستوور بفەرموون بیهێنن و فەرمانی پێ بدەن کە سەمەن گوڵی پەیدا کا.»

ئەم جارەش هەر وەک چۆن بازرگانی تەڵەکەباز نەخشەی کێشابوو پاشا بەگوێی کرد و ناردی برایمیان هێنا و گوتی:

«تۆ دەبێ سەمەن گوڵم لە باغی دێوڕا هەر بۆ بێنی، چونکە ئەگەر باڵندەکانم ئەو گوڵەی بۆن نەکەن هەموو دەمرن.»

برایم گوتی:

«خۆشگوزەرانی شامان هەر بەردەوام بێ! داوای باڵندەکەمتان کرد هێنامە خزمەتتان، دوایی فەرمانتان دا جووتێک بۆ باڵندەکەتان پەیدا کەم، خستمە سەر چاوم و پەیدام کرد، بەڵام دەربارەی باغی دێو من تەنانەت نازانم لە کوێشە.»

پاشا گوتی:

«تا لێی نەگەڕێی نایدۆزیەوە، ئەگەر نەشتدۆزیەوە ئەوە لە بازرگانی بپرسە، ئەو هەموو شتێکی دەربارەی ئەو باغە دەزانێ.»

برایم بیری کردەوە:

«هەر لە سەرەتاوە چاکی بۆ چووم، کە ئەوە کاری بازرگانی فێڵبازە و بەقسەکەی پاشاشڕا دیارە.»

برایم گوتی:

«پاشامان بەرقەرار بێت! ئەگەر بازرگان هێندە زیرەک و زانا و دانایە و هەموو شتێکی دەزانێ دە

بانگی کەن و فەرمانی پێ بکەن با ئەو بۆ خۆی وەدوای ئەو کارەی کەوێ و ئەنجامی دات.»

پاشا وەڵامی دایەوە:

«نەخێر... بازرگان بەمنی گوت کە ئەوە هەر تۆی بتوانی بچیە نێو باغی دێوی سپی.»

برایم گوتی:

«پاشامان تەمەن درێژ بێ! من تازە دەگەمێ و توانای ئەوەم نییە دە گژ دێوی ڕاچم و پێی بوێرم، من تەنیا ڕاوچییەکی ڕووتەڵەم، دێو هەر ببینێ لەبەر یەکم دەبا.»

پاشا بەسەری لووتی وەڵامی دایەوە:

«باشە، جا با بتکوژێ، قەیدی چییە. دڵنیابە ناتوانی پاشگەزم کەیەوە، من ناتوانم مەرگی باڵندەکانم بەمانی تۆ بدەم.»

برایم زاری هەڵێنا بەنیازی ئەوەی ئەو پاشا گێلە کەودەنە لە ڕاستییەکان بگەیەنێ، بەڵام پاشا ئاوری گرت و بەتووڕەیییەوە شیراندی:

«گوێ بگرە برایمەتیو! تەنانەت نامەوێ یەک وشەی دیم گوێ لێ بێ. چل ڕۆژت مۆڵەت دەدەمێ، ئەگەر تا خۆراوای چلەمین ڕۆژ سەمەن گوڵم بۆ نەهێنیە ئێرە فەرمان دەدەم لە سەرت دەن.»

برایم پرسی:

«ئەدی ئەگەر دێوە کوشتمی چی؟»

پاشا زۆر بەئەسپاییەوە وەڵامی دایەوە:

«شتێک نییە ئەگەر هەر نەتتوانی ئەو گوڵە بێنی و دێویش بتکوژێ لە هەر شوێنێک بێ وادەکەم لاشەکەت بێننەوە و بەمردوویی لە سەرت دەن. گوێ گرە! ئەگەر یەکجاری دی زار هەڵێنیەوە فەرمان بەجەللادی دەدەم هەر ئێستا لە سەرت دا.»

برایم تێگەیی کە ئەو پاشا گێل و کەودەن و زۆردارە هیچی دەگەڵ ناکرێ. بگرە و بەردە و بێنە و بەرە لە دەردەسەری بەولاوە ئەنجامێکی نییە، لەبەر ئەوە بێ ئەوەی ورتەی لە زاری بێتە دەرێ، گەڕایەوە ماڵێ.

ماوەیەکی زۆر دەبیر و خەیالان ڕاچوو، چ بکا و چ نەکا، تا سەرەنجام بڕیاری دا پرس و ڕای خۆی بەپیری دانا بکا. لە شاریدا پیرەمێردێکی کۆنەساڵی ڕیش چەرمگی دنیا دیدە و سەفەر کردەی بەهەموو کیشوەراندا هەبوو، خەڵکێکی زۆری دیبوون، بنیادەمی جۆراوجۆری زۆر دەناسین و هەڵسوکەوت و خووی زۆرانی دیبوون و ئەزموونێکی یەکجار زۆری وەسەریەک نابوو. ئەو پیرەمێردە بەدانایی و دڵۆڤانی بەناوبانگ بوو. برایم بەپرسیاران پیرەمێردی جیهاندیدەی دیتەوە و هەموو ئەو بەسەرهاتانەی بۆ گێڕایەوە کە بەسەری هاتبوون. پیرەمێردی دانا دوای قسەکانی برایمی گوتی:

«ڕۆڵە! دیارە تەواوی ئەو بەدبەختی و ناڕەحەتیانەت هەموو لە بن سەری بازرگانین. هەر لەو ڕۆژەوە کە هێلکەکانت پێ نەفرۆشت و لە پارە و پوول و قازانجێکی کەلانت کرد، ئەویش ڕقی لێ هەڵگرتی و بڕیاری دا تۆڵەت لێ بکاتەوە. ئەو بازرگانە هێندە چاوچنۆک و قرچۆک و ڕژد و چاوبرسییە، ئامادەیە سەد کەس بۆ قرۆشێک بەکوشتدا.»

برایم گوتی:

«ئەوەی دەزانم. بەڵام تۆ بفەرمووە داخوا گوڵێک بەناوی سەمەن گوڵەوە هەیە و ئایا ئەوەش ڕاستە کە دەڵێن ئەو باڵندانەی پاشا لە منی ستاندوون ئەگەر ساڵێ جارێکی بۆنی ئەو گوڵەی نەکەن دەمرن؟»

«ڕۆڵە من بیستوومە کە ئەو جۆرە گوڵە هەیە و جۆرە باڵندەیەکی لەو باڵندانەی تۆش گرتووتن تەنیا لەو جێیەی دەژین کە ئەو گوڵانەی لێ دەڕوێن، تەنانەت ئەگەر ئەو باڵندانە ساڵانە بۆ لایەکی دیش کۆچ بکەن لەبەر ئەو گوڵانە وەرزی بەهارێ دێنەوە. من بیستوومە کە دێو ئەو گوڵانە دەچێنێ تا باڵندەکانی باغەکەی بژین و نەمرن.» برایم پرسی:

«باشە ئەگەر من بتوانم ئەو گوڵانە بچنم باڵندەکان وەدوام دەکەون؟»

پیرەمێرد وەڵامی دایەوە:

«بەڵێ، بەڵێ، بەڵام دەبێ ئەوەی بزانی کە وەدەست هێنانی سەمەن گوڵ لە باغی دێوی سپی یەکجار کارێکی سەخت و دژوارە، ئەو باغە تەنیا یەک دەرگای هەیە و ئەویش دێو نەبێ کەس ناتوانێ بیکاتەوە.»

«من دەیکەمەوە، تەنیا ئەوەندەم پێ بڵێ باغی ئەو دێوەی لە کوێیە؟»

پیرەمێرد ناونیشانی باغی دێوەی بەبرایمی گوت و ڕێنماییشی کرد چۆنی دەگاتێ و هەر بەدەم قسەکانیشەوە گوتی:

«کوڕەکەم! بیستوومە زۆر پاڵەوانی ئازا و نەترس و بێ باک خۆیان لە قەرەی ئەو باغە داوە و کە چوونەتە نێوی بەزیندوویی نەهاتوونەوە. دێو زۆر بەهێز و ئازا و جەربەزەیە و تۆ دەرەوەستی نایەی. بۆیە دەبێ ڕێیەکی وا ببینیەوە کە دێو نەتبینێ، دەنا هەلا هەلات دەکا.»

برایم هەموو ئەو شتانەی پیرەمێردی وەک ئەڵقە لە گوێ کردن و هاتەوە ماڵێ. بەیانی ڕۆژی دوایی کەلوپەلی پێویستی هەموو ئامادە کردن و هەی لە لاقی کرد و ڕێی دایە بەرێ.

برایم هەر ڕۆیی ڕۆیی، شەو و ڕۆژی دانە دەم یەک هەر ڕۆیی تا سەرەنجام گەییە باغی دێوی. باغ دیواری بەرز و بڵندی لە دەورێ بوو، بەدوای دەرکێدا بەچواردەورەی باغیدا کەوتە گەڕانێ. حەوت ڕۆژی تەواو تەنانەت بێ ئەوەی بیەڵێ چڵە گیایەک بلەرێ بەدەوری باغیدا گەڕا و سووڕا تا سەرەنجام گەییە دەروازەی باغی. ئەو دەرکەش لە تاشە بەردی یەکجار گەورە و گران دروست کرابوو. بەهێزترین پاڵەوانی دونیایە نەیدەتوانی لە جێی خۆی بجوولێنێ. جا چ جای برایمی.

برایم لە نزیک دەرکێ دانیشت، هێندە ماندوو بوو هەر دانیشت و خەوی لێ کەوت، دوایی لە گرمە گرم و هاڕە هاڕی برووسک ئاسا لە خەوێ ڕاپەڕی. گرمە گرمەکە لە دوورەوەڕا دەهات، بەڵام تا دەهات لێی نزیک دەبۆوە، برایم هەر زوو قسەکانی پیرەمێردی وەبیر هاتنەوە کە دێو جار جارە دەچێتە ڕاو و شکارێ و باغی بەجێ دێڵێ.

دوایی لە نێو ئەو گرمە گرم و هاڕە هاڕە برووسکاسایەی کە گوێی کەڕ دەکردن، برایم بەبیریدا هات کە: «دەبێ ئەوە دێوە بێ لە ڕاو و شکارێ دێتەوە.»

برایم کاتی ئەوەندە نەبوو، هەر ئەوەندەی پێ کرا پێش ئەوەی دێو دەرکەوێ ئەو خۆی لە بن پووش و پەڵاشاندا شاردەوە. برایم پێی وا بوو ئەوە کێوێکە دێت و دەچێ و دەجوولێ و خەریکە لێی نیزیک

دەبێتەوە. بنیادەم گورزێکی ئەو دێوە زەبەلاحەی بەس بوو پێی کەوێ و ببێتە تۆز.

هەر چۆنێک بوو برایم خۆی ڕاگرت و نەترسا. ئەو ڕاوچییەکی شارەزا بوو دەیزانی مرۆڤ بەخۆڕاگری و ئارام و بەئازایی و لە سەرخۆیی دەتوانێ بەسەر بەهێزترین دوژمنی خۆیدا زاڵ بێت. برایم دووبارە قسەکانی پیرەمێردی وەبیر هاتنەوە:

«ئەگەر بتوانی دێو نەتبینێ، ئەوە سەرکەوتن ئی تۆیە.»

برایمی ڕاوچی، لە خۆشاردنەوێ هاوتای نەبوو، دیارە ئەو کە لە دارستانێدا خۆی دەشاردەوە باڵندە نەیان دەدیت ئیدی لێرە دێو چۆن دەتوانێ بیبینێ. هێند چاپووکانەی خۆ مات کرد دێو نەیدیت. دێو لەو پووش و پەلاشەی برایمی لە بن بوو تێپەڕی و لەسەرخۆ بەرەو دەروازەی باغی چوو. برایم هەناسەی لە خۆ بڕی و بەدوای ویدا خزی. دێوە دەرکێ باغی کردەوە و چووە تێ، برایم دەستوبرد بەدوای ویدا خۆی دە باغی کرد و لە پشت دارێکی ئەستوور خۆی مات کرد. لە خشەی چڵە گیایەکی دادەچڵەکی. تەنیا ئەو کاتەی دێو چۆوە ماڵێ برایم سەرێکی بڵند کرد. هەناسەیەکی ئاسوودەیی هەڵکێشا و چاوی لە دێوەی وەرنەگێڕا. چ دیمەنێکی سەر سووڕهێنی هاتە بەرچاوان. ئەوە باغ نەبوو، ڕاست پارچەیەکی بەهەشت بوو. ئەو گوڵە جوانانە! بولبول و باڵندەکان چ ساز و ئاواز و جریوە و جووکەیەکیان بەرپا کردبوو. بەڕاستی ئەو باغە بەهیچ باغێکی دیکە نەدەچوو.

برایم شەوی دەباغیدا ڕۆژ کردەوە و بەیانی کە دێو بۆ ڕاو و شکارێ چووە دەرێ برایم دەستی کرد بەگەڕانێ بەنێو باغیدا. لە نێوان هەموو ئەو باڵندانەدا هێندێکی دیکەی دیتن کە ڕێک وەک ئەوانەی بەناچار بۆ شای بردبوون، دە باغیدا دەگەڕا و بۆنی گوڵانی دەکردن بەڵام نەیدەزانی کامەیان لەوانە سەمەن گوڵە. هەروا بەدەم بۆن کردن و پشکنینی یەکە یەکەی گوڵەکان گەییە ماڵێ دێوەی.

ئەو خانووە گەورەیە چل ژووری هەبوو کە هەر یەکەیان لەویتر خۆشتر و جوان و ڕازاوەتر بوو و کەسیشیان تێدا نەبوو و چۆڵ و هۆل بوون. کاتێ برایم پێی نایە چلەمین ژووری ئەو خانووە گەورەیە ناڵەیەکی زۆر لاوازی هاتە بەر گوێ. برایم زیاتری گوێ ڕاداشت. وا دەهاتە بەرچاو ئەو ناڵەیە لە ژێر ئەو مافوورەی لە ژوورەکەدا ڕاخرابوو بێت. مافوورەی هەڵدایەوە، دەرگایەکی چکۆڵەی دیت. دەرکۆکەکەی کردەوە. پلیکان بوون. بەپلیکاناندا چووە خوارێ و خۆی لەناو خەندەکێکی باریکەڵەی نیوە ڕووناکدا دیتەوە. ناڵەیەکی دڵتەزێنی هاتەوە بەر گوێ، بەدەوروبەری خۆیدا ڕوانی، دیتی وا کیژۆڵەیەک بەپرچەکانی خۆی بەبن میچیەوە هەڵواسراوە.

کیژۆڵە پرسی:

«ئەی لاو! تۆ کێی و چۆنت توانیوە بێیە ئێرە؟ زوو هەڵێ، هەر بینە دێوە هاتەوە و پارچە پارچەی کردی.»

برایم وەڵامی دایەوە: «مەترسە، دێوە چۆتە ڕاوێ، ئەدی پێم بڵێ ئەتۆ کێی؟»

«من ناوم خورشیدە، چەند ساڵێکە ئەو دێوە منی بەند کردووە و لەو سیاچاڵە شێدار و تاریکەیدا هێشتوومیەوە.»

برایم پرچی کیژۆڵەکەی لە بن میچی کردەوە و بەسپایی لە ناوەڕاستی ژوورێی دانا. کە خورشید هاتەوە سەرخۆ سەرلەنوێ پرسیارەکەی دووبارە کردەوە:

«پێم بڵێ، کێی و چۆن هاتوویە ئێرە و دەتەوێ چ بکەی؟»

برایم تەواوی سەرگوزەشتەی خۆی بۆ کچە گێڕایەوە.

خورشید بەزەردەخەنەوە پرسی:

«ئەو گوڵەی بەدوایدا وێڵی، دیتتەوە؟»

برایم وەڵامی دایەوە:

«ئەو شتەی من دەمەوێ بیری لێ بکەمەوە گوڵ نییە، بەڵکە ڕزگارکردنی تۆیە لە دەست ئەو دێوە زۆردارە.»

کچە گوتی:

«برایم! تۆ لاوێکی دلۆڤانی، بەڵام گوێ بگرە، ئەوە من بووم کە بۆ یەکەم جار سەمەن گوڵم چاندووە و بۆیە ئەگەر تۆ بتوانی من لێرە ڕزگارکەی ئەو گوڵانە دەبنە ئی تۆ و باڵندەکانیش هەموو لە شەققەی باڵان دەدەن و دێن بەرەو لای تۆ.»

«بەڵام نازانم چۆنت لێرە بەرمە دەرێ؟»

خورشید دوای کەمێک بیر کردنەوە گوتی:

«لە تەویلەی دێوەیدا ئەسپی باڵدار هەن. ئێمە دەبێ دوو ئەسپان لەوانە بێنین و پێش ئەوەی دێو لە ڕاوێ بێتەوە ئێمە بفڕین.»

برایم گوتی:

«بیرێکی چاکە، بەڵام چۆن دەروازەی باغی بکەینەوە؟»

کچە وەڵامی دایەوە:

«ئەوەی بۆ من لێگەڕێ، من دەزانم چۆنی بکەمەوە. هەر بۆیەشە دێوە منی لەو سیاچاڵە تاریکەی بەستۆتەوە. دەترسێ هەڵێم.»

برایم گوتی:

«با چیدی ڕانەوەستین.»

هەردووکیان چوونە تەویلەی و دوو ئەسپیان زین کردن. خورشید دەرکەی کردەوە و چوار ناڵەکی وەدوور کەوتن.

***

ئێستا کە ئەوان خەریکن بەچوار ناڵە لەوێ دوور دەکەونەوە، ئەوان بەجێ دێڵین و دەچینەوە سەر و سۆراغی دێوەی.

دوای نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە کە دێوە لە ڕاوو شکارێ هاتەوە دیتی دەرکی باغی لەسەر پشتە. دەستوبرد چووە سەر سیاچاڵێ. کە کچەکەی لەوێ نەدیت ڕای کردە تەویلەی ئەسپان و دیتی دوو ئەسپی لە هەرە ئەسپە چاک و ڕەسەنەکان نەماون.

دێوە تێگەیی کە بێگانەیەک هاتۆتە نێو باغی و کچەی لەو سیاچاڵەی ڕزگار کردووە و لەگەڵ خۆی بردووە. دێوە، سەراسیمە و تووڕە و تۆسن، خۆی هاویشتە سەر پشتی یەک لە ئەسپە خۆشڕەو و ڕەوهانەکانی و بەهیوای گرتنیان سەری لە دوونان. برایم و خورشید زۆر خێرایان داژوا. دوای ماوەیەک ڕۆیشتن – کە نازانم چەند بوو – خورشید بەبرایمی گوت:

«ئاوڕ دەوە بزانە کەسمان لە دوو نییە؟»

برایم ئاوڕی دایەوە و گوتی:

«کەس نییە بەڵام شتێک وەک هەورێکی ڕەش دیارە لە دوورەوەڕا دێت.»

خورشید گوتی:

«ئەوە دێوەیە بەدووی مەدا دێت، ڕکێفی لە ئەسپەکەت دە.»

هەیان لە ئەسپان کرد و ڕایانپەڕاندن. ماوەیەک ڕابرد لە پشتەوەڕا هەستی دەنگی سمی ئەسپێکیان کرد. برایم هەر لە سەر قەرپووزی زینێوە ئاوڕی دایەوە و دیتی کە هەورە ڕەشەکە خەریکە بگاتە سەریان.

کچە هاواری کرد:

«دێوە خەریکە دەمانگاتێ.»

برایم لەسەرخۆ وەڵامی دایەوە:

«مەترسە، ئێمە خۆشڕەوترین ئەسپمان لە بندان. ئەسپی دێوەی وەک ئەسپەکانی مە نابێ. دێوەکە بۆخۆشی زۆر لە ئێمە قورسترە. ئەگەر ئێمە تۆزێکی دی خۆشتر لێخوڕین، ئەسپی دێوەی هەرگیز تۆزمان ناشکێنێ و نامانگاتێ.»

برایم و خورشید خێراتریان ئەسپەکان تاو دەدان. دوای تۆزێک خورشید گوتی:

«برایم ئاوڕێکی دەوە بزانە چ باسە؟»

برایم ئاوڕێکی وە دوایە دایەوە و گوتی:

«لا لغاوەی ئەسپی دێوەی کەفیان کردووە و هەناسەبڕکێ بووە.»

خورشید گوتی:

«ئیدی ئێستا ترسمان نەماوە. دێوە هەرگیز نامانگاتێ.»

خورشید هێشتا قسەکەی هەر لە زاریدا بوو کە دەنگێکی زۆر بەهێزیان هاتە گوێ. هەردووکیان لەسەر پشتی زینێڕا ئاوڕیان دایەوە، دیتیان دێوە بەخۆی و ئەسپەوە ئەوە لەسەر زەوی غلۆر دەبنەوە.

خورشید گوتی:

«ئەوە لە شەڕی دێوەی ڕزگارمان بوو، ئیدی با لێگەڕێین و جڵەوی ئەسپەکان شل کەین وردە وردە و

ئارام و لەسەرخۆ برۆن.»

هەر دووکیان ماوەیەکی زۆر ئەسپییان ئاژۆت و سەرەنجام گەینەوە ماڵێ برایمی. داکێ برایمی دوای ئەو هەموو ناخۆشییەی کە برایمی دیت، لە خۆشیان لە پێستی خۆیدا جێی نەدەبۆوە و نەدەحەجمی، بەتایبەتی کە نەک هەر بەساغ و سلامەتی هاتۆتەوە، کچێکی زۆر جوان و نازداریشی دەگەڵە خۆ هێناوە. دەو دەمەیدا کە چاوەکانی ماچ دەکردن گوتی:

«رۆلە گیان کارێکی یەکجار چاکت کردووە کە خورشیدت لە چەنگ ئەو دێوە زۆردار و نگریسەی رزگار کردووە، بەڵام بلێ بزانم داخوا سەمەن گوڵت پەیدا کردووە؟»

برایم بەحەپەساوییەوە گوتی:

«خۆ کە من لێرە وەدەر کەوتم هیچم بەتۆ نەگوت، ئەدی چووزانی وەدووی هێنانی گوڵی سەمەن گوڵ کەوتووم؟»

دایکەکە روونی کردەوە:

«کەمی دوای رێشتنی تۆ پاشا ئەو بازرگانەی کردە وەزیری خۆی و ئەو وەزیرەش هەموو رۆژێ خوا دایناوە دەهاتە ماڵێ مە و لە تۆی دەپرسی، تووشی هەر کەسێکیش بایە پێی دەگوت کە تۆ سەمەن گوڵت پێ پەیدا نابێ و پاشا لە سەرت دەدا. ئەو وەزیرە بەدفەساڵ و رەزا گرانە ئەو پیرەمێردەشی دە زیندانێ ناوە کە رێی باغی دێوەی بەتۆ پێشاندا.»

دە وەختی قسەی دایک و کوڕاندا خزمەتکاری وەزیری تازە هات و پرسی:

«داخوا برایم هاتۆتەوە یان نا؟»

برایم پێش ئەوەی دایکی ورتەی لێوە بێ وەڵامی دایەوە:

«بەڵێ هاتمەوە.»

خزمەتکار گوتی:

«ئەورۆ دوایین رۆژی مۆڵەتی شایە کە بەتۆی داوە. باشە بلێ بزانم داخوا سەمەن گوڵت هێناوە؟»

برایم کە بەدرێژایی تەمەنی خۆی درۆیەکی نەکردبوو، خەریک بوو بلێ نەخێر نەمهێناوە، کە خورشید هاتە نێو قسانیانەوە و گوتی:

«بەڵێ هێناویەتی. هەروا چەند سەعاتێکی دی بۆ خۆی دێتە لای شای و گوڵەکەی دەداتێ.»

کاتێ خزمەتکاری وەزیری تازە رۆیی، برایم لە خورشیدی پرسی:

«باشە چ بکەم، خۆ من چ گوڵم نەهێناوە.»

خورشید زەردەیەکی هاتێ و گوتی:

«با، تۆ هێناوتە.»

بەلەمێکی چێشتێی هێناو لە دەم و چاوی خۆی نزیک کردەوە و پتێکی لە لووتی خۆی دا. دوو دڵۆپە خوێن بەربوونەوە نێو بەلەمەکەی. ئەو دوو دڵۆپە خوێنە تێکیانەوەدا و کەوتنە جوولە و گەورە بوون تا هەر دوو دڵۆپ بوونە یەک پارچە پەڵەیەکی سەمەن گوڵ.

خورشید گوڵەکانی دانە دەست برایمی و گوتی:

«ئەو گوڵانە تا ئێستا هەرگیز دە باغی دێویدا نەڕواون. بەڵام دێوە دەیزانی من ئەم گوڵانە لە خوێنی خۆم دروست دەکەم، هەر بۆیەش بوو منی دەو سیاچاڵەی هاویشتبوو و دەرکەی لەسەر گاڵە دابووم. ئەو گوڵانە بۆ شای بەرە بەڵکە ئێ ئەوە خوایە وازت لێ بێنێ.»

برایم گوتی:

«تا ئەو کاتەی ئەو بازرگانە ستەمکار و ئەو پاشا گێلە هەبن، هەرگیزا و هەرگیز خێری لە خۆم نابینم.»

«دەتەوێ چ بکەی؟»

برایم لە جیاتی وەڵامدانەوەی پرسی:

«ئەگەر ئەو دوو چەپکە گوڵانە بەرم دەتوانی ئیدیش دروست کەی؟»

خورشید وەڵامی دایەوە:

«بەڵێ، من تەواوی باغی پڕ دەکەم لەو گوڵە و هەرچی باڵندەکان هەن لە باغی دێویرا بەباڵەفڕێ دەگەنە ئێرە تا لەگەڵ ئێمەدا بژین.»

برایم بەشادییەوە گوتی:

«زۆر چاکە، ئەگەر وا بێ بەیارمەتی ئەو دوو چەپکە گوڵانەوە دەتوانم لە شەڕی ئەو بازرگان و ئەو پاشایەی رزگار بم.»

برایم چەپکە گوڵەکانی دەگوڵدانێکی زۆر جوان نان و بەرەو ماڵی پاشای چوو. راست لەو وەختەدا گەیبۆوە باڵندەکان جووکەیان لێ برابوون بەڵام هەر کە چاویان بەو گوڵانە کەوت کە برایم هێنابوونی بەسیان بوو تا سەرلەنوێ بکەونەوە چریکە و جموجۆڵ و ئاوازی خۆش و بەسۆز تێهەڵکەنەوە. پاشا زۆر شاد و شەنگوڵ بوو، بەڵام وەزیری تازەی یانی هەمان بازرگانی بەدفەساڵ و رەزا گران و دڵکرمێ، نێوچەوانی تێکنان و سەرلەنوێ ئاگری رق و کینەی لە گیانیدا زمانەی کێشا، دوای کەمێک خۆی راگرت و ئارامی بەخۆی دایەوە و هاتەوە سەرخۆ، زۆر چاپلووسانە ئیکلامی کێشا و گوتی:

«شادی پاشای هەر بەردەوام بێت! ئێوە فەرمانتان بەبرایمەتیوی کردبوو پەڵە گوڵێکی گەورە بۆ بەرێزتان بێنێت کەچی برایم چووە چەپکێکی هێناوە. برایم دەبێ هەر لەو رۆژەوە تا ئەو چەپکانە سیس نەبوون و نەژاکاون بچێت و پەڵە گوڵێکی گەورە بێنێ.»

برایم لە دڵی خۆیدا گوتی:

«زۆر چاکە بازرگان، مادام وای لێهات دەبینی داخوا کاممان زیرەکترین.»

پاشا گوتی:

«برایم وەزیری من راست دەکا، تۆ دەبی بچی پەڵە گوڵێکم بەرەگ و ریشەوە لە باغی دێویرا بۆ بێنی.»

برایم گوتی:

«شادی پاشام هەر بەردەوام بێت! ئەو گوڵە لە باغی دێویدا ناروێت بەڵکو لە شارێکیدا دەروێت دەق وەک ئەم شارەی ئێمە و هەر بەو ناوەشە، هەموو ئەو کەسانەی مەش کە تائێستا مردوون و ئێمەیان

بەجێهێشتووە ئەوە لەوێدا دەژین. پاشای ئەوێش هەر باوکی خوالێخۆشبووتانە. کاتی کە ناوی ئێوەشی بەر گوێ کەوت دەستی کرد بەگریان و گوتی:

«بۆ کوڕەکەم نایەتە سەردانم؟»

کاتی کە داوای سەمەن گوڵم لێ کردن گوتی: «ئەگەر من پەڵە گولێکی وای بۆ بنێرم کوڕەکەم قایل و دڵنیا دەبێت و هەرگیز نایەتە دیدەنیم. من دڵم دڵی دەخواتەوە بۆ دیتنی، لێی گەڕێ با بۆ خۆی بێت و هەرچی کە شایستە و شایانی وی بی دەیدەمێ. جەنابی وەزیر بابی بەڕێزیشتانمان لەوێ دیت، ئەوان ڕێیەکی تازەیان بۆ من دیاری کرد کە هاتن و چوون بەو ڕێیەیدا و بۆ ئەو شارە لە سێ چوار سەعات زیاتر ناخایەنێ.»

بازرگان هەر خێرا هەستی بەوە کرد کە برایم دەیەوێ ئەو و پاشا هەردووکیان پێکەوە هەڵخەڵەتێنێ.»

بەڵام پاشا هەر یەکسەر قسەکانی برایمی چووە مێشکی و فەرمانی دا:

«خێراکەن، جل و بەرگم بۆ ئامادە کەن. دەمەوێ چاوم بەباوکی خۆشەویستم بکەوێ.»

وەزیری فێڵباز و دەهۆ هەر خێرا و دەستوبرد پەڕییە نێو قسەکانی پاشا و گوتی:

«تۆزێک ڕاوەستن! مۆڵەت بدەن با بۆ ئەو سێ چوار سەعاتە ڕێیە برایم چاوساغمان بێت و ڕێنماییمان بکات.»

برایم پاشا و بازرگانی هێنانە کەنار ڕووبارێکی کە بەنزیک شارێکیدا ڕەت دەبوو. لە جێیەکی زۆر قووڵ و گێژەندا، برایم بە شا و وەزیری گوت:

«ئەو ڕێیەی عەرزم کردن بەبن ئەو ڕووبارەیدا دەڕوات و تێدەپەڕێ، ئەوەی کە دەشبێ بکرێ ئەوەیە کە خۆت هاویشتە نێو ئەو ڕووبارەوە دەبێ نەختێک بەرەو خوارتر بڕۆی تا پێت وەبنی ڕووبارەکەی دەکەوێ، ئینجا لە سەر پێیان بوەستی و تا سەد بژمێری. هەر بەتەواو بوونی ژمارەی سەد دەروازەی شاریتان لە ڕوو دەکرێتەوە.»

پاشا دەیویست خۆی باوێتە ناو ئاوێ، بەڵام وەزیر خۆی هاویشتە پێشێ و گوتی:

بەختەوەری پاشامان هەر زیاد بێ! من باوەڕ بەتەنها یەک وشەی ئەو ڕاوچییە ناکەم. ئەگەر درۆ ناکا با لەبەر چاوی ئێمە بچێتە ئەو شارە و چەپکێک سەمەن گوڵمان بۆ بێنێ و بێتەوە. ئەگەر وای کرد ئەوا ئێمەش پێی باوەڕ دەکەین.»

برایم قایل بوو و گوتی:

«ئەوە زۆر پەسندە! بەڵام من ئەوڕۆ زۆر ماندووم. سبەی ئێواری وەرنەوە ئێرە، من لە پێش چاوی هەموانتان گوڵتان بۆ دێنم.»

ئەوان هەموو ڕازی بوون.

برایم نیوە شەوێ لە خەو ڕابوو، دووەمین چەپکە گوڵی تاو دایە، توورەگەیەکی پڕیشی لەو زێڕەی لە ماڵی دێوبڕا هێنابوویان پڕ کرد و هەستا بردیە ئەو بەری ڕووبارەکە و لەجێیەکی زۆر نهێنی شاردنیەوە و

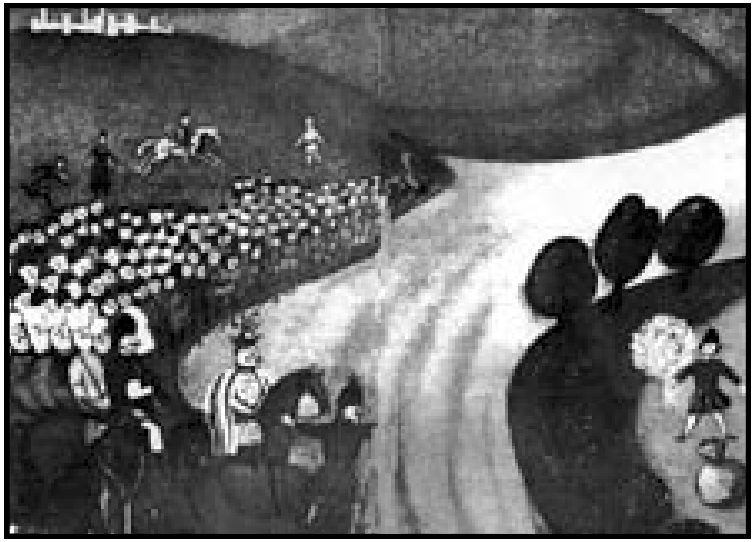

هاتەوە ماڵێ.

سبەی دوای نیوەڕۆیە، پاشا و بازرگان و کۆمەڵێکی زۆری خەڵک لەوێ خڕ بوونەوە. هەرکە هەوا بوولێڵ بوو برایم خۆی ڕووت کردەوە و خۆی بەڕووبارێدا دا. ئەو مەلەوانێکی چاک بوو دەیتوانی ماوەیەکی زۆر بەبێ هەناسە لەبن ئاوێدا وەمێنێ. ئەوەش لە ڕاوی باڵندان فێر ببوو کە هەموو جارێ لەسەر زەوی خۆی لە گەز دەدا و هەناسەی لەخۆی دەبڕی. برایم بازرەقەیەکی دە ئاوێدا بەست و خۆی گەیاندە ئەوبەری ڕووبارێ. لە ئاوێ هاتە دەرێ و خۆی لە پشت درەختێکی گەورەدا مات کرد، دوو سێ سەعاتان لەوێ مایەوە تا پاشا و بازرگان و خەڵکەکەش گومان بەرن کە چۆتە شارەکە. دوایی توورەگە زێڕ و چەپکە گوڵەی تاودایە و دە ئاوێدا بازرەقەیەکی دیکەی هاویشت و بەمەلە هاتەوە لەبەر چاوی ئەبڵەق و سەرسامی هەمووان سەری لە ئاوێ هێنایەوە دەرێ. چۆن وایە! توورەگە زێڕێک بەدەستێکەوە و چەپکە گوڵێکیش بەدەستەکەی دیکەوە. چاوی بازرگانی ئەبڵەق بوو و دەمی بەش بۆوە. برایم بەرەو لای پاشای چوو و چەپکە گوڵەی پێشکێش کرد. دوایی سەری توورەگە زێڕی کردەوە و زێڕەکەی دەکۆشی بازرگانیدا هەڵڕشت و گوتی:

ئەو زێڕانە دیاری بابتن. ئەو گوتی کە بازاڕی زۆر گەرمە، چاوەڕێتە ئەگەر بچیە لای چەند هێندانەی دیکەشت بداتێ. وەزیری سووتاو و کەلەلا، بەدیتنی توورەگە زێڕ و قسەکانی برایمی کە دەربارەی گەرمی بازاڕ و بازرگانی بابی گێڕانیەوە، ئاوەزی لە سەریدا نەما و هۆش لە کەللەی پەڕی هەر بەغار بەرەو ڕووبارێ ملی لێنا. پاشا قوولاندی:

«کوڕە وەزیر ڕاوەستە با منیش بێم، خۆ من هەرگیز ناتوانم بەتەنێ ڕێیە وەبینم.»

ئەوەی گوت و بەدوای وەزیردا کەوتە هەڵێنگان.

خەڵکەکە ماوەیەک ڕاوەستان و چاوەڕێ مان. بەڵام نە وەزیر و نەپاشا هیچیان نەگەڕانەوە.

بەو شێوەیە برایمی ڕاوچی خەڵکەکەی لە زۆر و ستەمی پاشای گێل و وەزیری ستەمکار ڕزگار کرد و ئەو پیرەمێردە دلۆڤانەشی لە زیندانی هێنایە دەرێ کە ڕێی ماڵە دێوەی پێ نیشان دابوو و هەرچی باڵندەکانیش بوون بەرەو ماڵی خورشید و برایمی لە شەققەی باڵانیان دا.

بولبولی ئازەران

ئەفسانەیەکی ئەرمەنییە

لە سەردەمانێکی زوو پاشایەک بوو سێ کوڕی هەبوو، دوویان زۆر زرنگ و وریا و چاپووک و سێهەمیان زۆر سادە و ساکار بوو، ئەو کوڕەیان ناوی ئالودینۆ بوو. ئەو پاشایە باغێکی یەکجار زۆر جوان و ڕازاوەشی هەبوو کە بێجگە لە هەموو جۆرە درەختێکی بەردار دارسێوێکیشی هەبوو. کە ئەو دارسێوەی تەنیا سێ سێوی دەگرت. ڕۆژێکیان سواڵکەرێک هاتە باغێ و گوتی:

«تکایە یەکێک لەو سێوانەم بدەنێ.»

باغەوان گوتی:

«نا، ئەوانە نابێ دەستیان لێدرێ، ئەوە تەنیا پاشا دەتوانێ لێیان کاتەوە.»

سواڵکەرە زۆر تووڕە بوو و کەوتە تووک و نەفرینان لە باغەوانی. کتوپڕ هەرچی دار و درەخت و گژ و گیای باغی بوون، هەمووی تێکڕا سیس بوون و ژاکان. باغەوان حەجمینی لێ هەڵگیرا و شێتانە هاواری کرد:

«ئەوە چت کرد؟ چۆن جارێکی دی باغی مە ناژێتەوە و سەوز هەڵناگەڕێتەوە؟»

پیرەمێرد لەسەر خۆ وەڵامی دایەوە:

«ئەو باغە هەرگیز ناژێتەوە، جا مەگەر بولبولی ئازەرانی بۆ پەیدا کەن و بیهێننە ئێرە بخوێنێ.»

دوایە پاشا هات، کە باغەکەی وا بەسیس و ژاکاوی دیت، زۆر تووڕە و نارەحەت بوو و کەوتە سەرزەنشتی باغەوانی. باغەوان بەسەرهاتی سواڵکەری گەڕیدەی بۆ گێڕایەوە.

پاشا نەڕاندی:

«باشە ئێستا چ بکەین؟ کێ دەتوانێ بولبولی ئازەران پەیدا کات، بیهێنێتە ئێرە بخوێنێ.»

کوڕە گەورەی کە گوێی لە قسەکانی شای بوو گوتی:

«بابە! ئەمن دەچم بولبولی ئازەران دێنم.»

دوای وی کوڕی ناوەنجی گوتی:

«بابە! ئەگەر مۆڵەت بفەرموون ئەمن دەچم و بولبولی ئازەران دێنم.»

دوا وتەیەک کە باوکیان گوتی ئەمە بوو:

«هەردووکتان پێکەوە بڕۆن و بولبولی ئازەران پەیدا کەن و بیهێننە ئێرە.»

کوڕە گچکەی شای کە ناوی ئالودینۆ بوو و چووبووە گەڕانێ و ئاگای لە هیچ نەبوو، کە هاتەوە ماڵێ برایەکانی لەوێ نەدیتن. لە دایکی پرسی:

«دایە! ئەرێ ئەوە برایەکانم لە کوێن؟»

دایکە گوتی:

«دەزانی تۆ جحێڵێکی زۆر گێژ و حۆلی و ئاگات لە دنیایە نییە. برایەکانت بەدوای بولبولی ئازەراندا

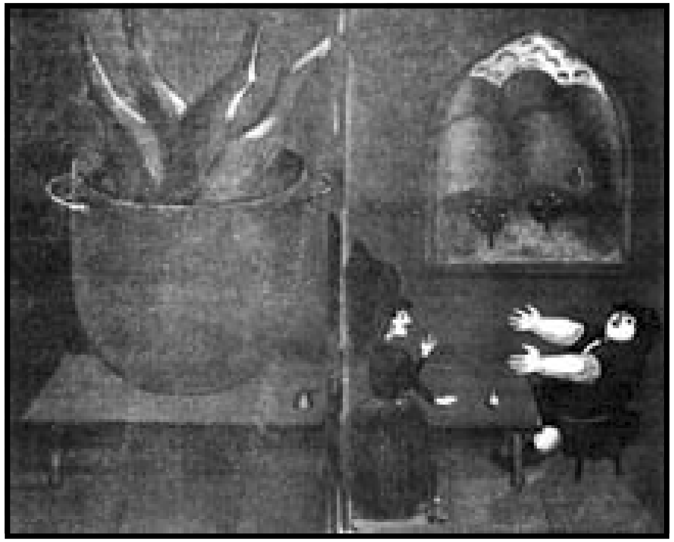

ڕۆیشتن.»

ئالودینۆ ئەو تیر و توانجانەی دایکی زۆر پێ ناخۆش بوو، بێ ئەوەی بیر لە سەرەنجامی ئەو کارەی بڕیاری بۆ دابوو بکاتەوە بانگی مەیتەری کرد و پێی گوت:

«ئەسپێکی چاکم بۆ هەڵبژێرە، دەمەوێ بچمە سەفەرێ.»

مەیتەر وەڵامی دایەوە:

«هەر کامێکیان دەستنیشان دەکەن و حەزتان لێیە تا بۆتان زین کەم.» ئالودینۆ چووە نێو ئەسپەکان. کە دەستی لەسەر پشتی هەر یەکێکیان دادەنا لە قورسی ئەو پشتیان دەنووشتاندەوە و دەچەمینەوە. ئالودینۆ تەویلەی ولاغانی بەجێ هێشت. لە نزیک دەرکەی ئەسپێکی تووکنی چڵکنەی پیسی دیت کە کەس ئاوڕی لێ نەدەدایەوە، ئالودینۆ تا دەستی هێنای لەپێکی لە پشتیدا بەڵام ئەسپە وای پێ لە زەوی چەقاندن کە هەر وەک هیچی وە پشتی نەکەوتبێ، داینەنواند. دەستووری دایە مەیتەری ڕۆژێ سێ جاران پشتی ئەو ئەسپە بریندارەی دەرمان کات و هەر سەعاتەی یەک مەن کشمیشی بداتێ.

دوای سێ ڕۆژەی ئالودینۆ خۆی هاویشتە سەر پشتی ئەسپەی و ملی ڕێیەی گرت. ئەو کە بەسواری ئەسپێکی وا خۆش بەز و یەرغە و چاپووک بەرێییەدا دەڕۆیی زۆری نەخایاند گەییەوە برایەکانی. هەر کە برا گەورەکە چاوی بەئالودینۆ کەوت زۆر تووڕە و نارەحەت بوو و بەتووڕەیییەوە هاواری کردێ:

«بۆ بەدوای مەدا هاتووی، یا دەتەوێ هەمیسان ببیە مایەی سەرلێشێوان و شەرمەزاریمان.»

برا گەورە ڕایکردە ئالودینۆی لێیدا، دەودەمەیدا برا ناوەنجیەکە خۆی هاویشتە نێوانی و گوتی:

«برایەوە، لێی مەدە با ڕەگەڵ مە کەوێ. هەر چۆنێک بێ پشتیوانیەکمان لێ دەکا و یارمەتیەکمان دەدا.»

هەر سێ برا کەوتنە ڕێ، ماوەیەکیان بەسواری ئەسپان بڕی تا گەینە سێ ڕێیانێکی. لە سەری سێ

ڕێیانەی پیرەمێردێک دانیشتبوو. هەر سێ برا سلاویان لێ کرد و گوتیان:

«سلاوت لێ، پیرە باب!»

«خوا ڕاوەستاوتان کات، شازادەکان!»

برا گەورە پرسی:

«ئەو ڕێیانە بۆ کوێ دەچن؟»

پیرەمێرد وەڵامی دایەوە:

«یەکێکیان بۆ تبلیسێ، ئەویدیان بۆ یەریڤان و سێهەمیشیان بەرەو جێیەکی دەچێ کە گەڕانەوەی لە دوا نییە. ناوی ئەو جێیەش (گیدەن گەلەز)ە یانێ ڕێی بێ گەڕانەوە.

برا چووکەکەیان گوتی:

«ئێوە بەو دوو ڕێیە بێ تەلزگەیەدا بڕۆن و منیش ڕێی گیدەن گەلەز دەگرمە بەر.»

برا گەورە گوتی: «با لێی گەڕێین بڕوا، ئەوە هەلێکی باشە تا لە دەست شەڕی ئەو برا گێلە کەودەن و سادە و ساکارە ڕزگار بین.»

***

هەردوو برا گەورە و ناوەنجییەکە تووشی ناخۆشی و بەسەرهات و لێقەومانێکی یەکجار زۆر بوون. هەر لەبەر برسیەتی و نەداریە ئەسپ و جل و بەرگەکانیان فرۆشتن و لە گەرماوێکی گشتیدا دامەزران. یەکیان بووە تونچی کورەی بن حەمامێ و ئەویدیشیان پەشتە ماڵ گرەوە. لەو لاشەوە ئالودینۆ هێندەی ئەسپ بەرەو ڕێی گیدەن گەلەز لێخوڕی تا سەرەنجام گەییە سەرزەمینی خاکی سوور.

ئەو شوێنە دار و درەخت و گڵ و خۆڵ و بەردی هەمووی هەر سوور بوو. لەپڕ ئەسپەکەی وەک ئادەمییان بەقسە هات و گوتی:

«ئالودینۆ دەزانی ئەمن و تۆ هاتووینە کوێ؟ ئێرە سەرزەمینی دێوی سووری سێ سەرە.»

بەرەبەری ئێواری ئالودینۆ گەییە ماڵێ دێوی سوور. ژنێک لەبەر دەرکێ ڕاوەستا بوو، هەر کە ژنە چاوی بەئالودینۆ کەوت زۆری زگ پێ سووتا و پێی گوت:

«کوڕە لاوە، وەرە باوەتشێرم، تا دێو نەتبینێ.»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«لە جیاتی ئەو قسە بێ سەروپا و پڕوپووچانە، من برسیم شتێکم دەیە بیخۆم باشترە.»

«ژنی دێوەی چۆوە ژووری و سێ چوار قاپی خواردن هێنان.»

«ئەوە چییە هێناوتە؟ ئەوە مەگەر هەر بۆ تامێ بیهاوێمە بن کلۆراییە ددانم! من گوتم شتێکی بێنە بیخۆم.»

«ئەگەر ئەوەندەت بەش ناکا، ئەوە بڕۆ حەوشێ خواردنی دێوەی لەسەر مێزێ دانراوە، تا هەنگڵێ دێشێ بخۆ.»

ئالودینۆ چووە حەوشێ دیتی ئەوا پازدە مەن برنج و دوو نێرەگای گەورەی سوورەوەکراو لەسەر مێزێ داندراوە. لە چاو تروکانێکدا هەر هەموو برنجەکە و هەردوو گایەکەی لرف لێدا. دووبارە ژنی دێوەی

زگی پێ سووتایەوە و گوتی:

«لاوە! دیارە تۆ بەخۆڕایی خەریکی ژیان و گیانی خۆت لە دەست دەدەی، زۆرت بۆ بەداخەوەم، وەرە بابتشارمەوە.»

ئالودینۆ لە سەرەخۆ گوتی:

«من لە دێوەی ناترسم و هەر بۆ دیدەنی ویش هاتوومە ئێرە.»

لە پڕ ماڵەکە وەلەرزە هات:

ئالودینۆ پرسی: «ئەوە ماڵەکە بۆ دەلەرزێ؟»

ژنە وەڵامی دایەوە:

«دێوە خەریکە دەگاتەوە ماڵێ. ئەو لە هەر شوێنێکی نزیک بێتەوە ئەو شوێنە لەبەر تەپەی پێی وەلەرزە دێت.»

دێوە خەریک بوو نزیک دەبۆوە. کۆمەڵێک گورگ و ڕێوی و دڕندە و گیانلەبەرانی کێوی دیکەی لەگەڵ خۆی هێنابوون. ئەوانەی هەموو لە حەوشێ کردن و چووە ژووری ماڵێ. چاوی بەئالودینۆ کەوت و گوتی:

«بەخێربێی ئالودینۆ.»

ئالودینۆ پرسی:

«چۆن من دەناسی؟»

«ئەو ڕۆژەی لە دایک بووی، من لە کێو و بەندەنان بەنێو دار و بەرد و لێڕەوارانددا دەگەڕام. هەرچی درەخت و گژ و گیای ئەو ناوە هەبوون هەموو تێکڕا هەواڵی بوونی تۆیان پێڕاگەیاندم. هەر بۆیەش پێم وایە تۆ ئالودینۆ بی چونکە لە تۆ بەولاوە هیچ کەسێک غیرەتی هاتنە ئێرەی نییە و ناتوانێ بێت.»

دوایە دێوە ڕووی کردە ژنەکەی و گوتی:

«باشە ژنێ! شتێکمان دەیە بیخۆین.»

ژنی دێوەی گوتی:

«ئەو لاوە هەموو خواردنەکەی تۆی خوارد و هیچیشی بۆ نەهێشتیەوە.»

دێوە هیچی نەگوت، چوو ورگی چەند گورگێکی دڕی و ژنەش دەستوبرد خواردنی ئامادە کرد و دانیشتنە سەری. دێوە سەیری کرد ئالودینۆ هیچ ئێسکێک لە خوارنەکە ناگرێ و هیچ فڕێ نادات و هەر لەگەڵ پارووە گۆشتی قووتی دەدا. دوای نانخواردنێ دێوە گوتی:

«ئالودینۆ ئێستا لێکدەین یا بیخەینە سبەینێ.»

«هەر چۆنێکت پێ خۆشە، با بەئارەزووی تۆ بێ. من هەمیشە ئامادەم.»

بۆ سبەینێ دێوە و ئالودینۆ لەگەڵ بوولێڵدا لە خەوێ ڕابوون و هەر یەکە گورزی خۆی تاودایە.

ئالودینۆ گوتی:

«یەکەم جار با نۆرە گورزی تۆ بێ، تۆ گورزی خۆت بوەشێنە من میوانم.»

دێوە گوتی:

«ها بگرە!»

دەودەمەیدا ئەسپی ئالودینۆی وەدەنگ هات و گوتی:

«هەر کە دێو دەستی بڵند کرد تۆ دوو ئاوزەنگیانم بگەیەنە خالیگەی. من هەڵدەستم و گورزی دێوەی بەبن زگی مندا ڕەت دەبێ.»

ئالودینۆ هەموو ئەمانەی ئەنجام دا. دێو سێ جارانی گورزی خۆی ڕاوەشاند و هەر سێ جارانیش نەیگرت.

ئالودینۆ گوتی: «ئەوجا نۆرە گورزی منە.»

هاتە پێشێ و بەیەک گورزی گران هەر سێ سەری دێوەی پان کردنەوە و دوایە هات دەم و لووتی دێوەی بڕین و هاویشتنیە خورجێنێ و بۆ ڕێز لێنانی ژنێ دێوەی چۆوە ماڵێ دێوەی.

«ماندوو نەبی، خوشکێ!»

«من خوشکت نیم، من دەمەوێ ببمە هاوسەری تۆ.»

ئالودینۆ گوتی:

«من ناتوانم تۆ بێنم تۆ دەبیە ژنی برا گەورەکەم.»

دوای سێ ڕۆژان ئالودینۆ بڕیاری دا بڕوات و ئەوێ بەجێ بێڵێ. بێوەژنی دێوەی پرسی:

«دەتەوێ بچیە کوێ؟»

«بە دوای پەیسەری بولبولی ئازەراندا دەچم.»

«تکات لێ دەکەم مەچۆ. بەخۆڕایی ژیانی خۆت دەتەلەزگەی داوێی.»

«نا هەر دەبێ بچم ناچارم.»

***

ئالودینۆ چووە سەرزەمینێکی کە تەواوی دار و درەخت و گڵ و خۆڵ و بەردی هەمووی تێکڕا سپی بوون. ئەسپەکەی گوتی:

«دەزانی ئێرە وڵات و سەرزەمینی دێوی سپییە. ئەمشە و میوانی ماڵی دێوەی دەبین، ئەو وەکو دێوی سوور نییە، ئەو حەوت سەری هەیە.»

ئالودینۆ گوتی:

«ئەوە هەر هیچ نییە، من هەر حەوت سەرەکانی پێکەوە دەپەڕێنم و لە لەشی جودا دەکەمەوە.»

ئێوارە وەختە گەینە بەر دەرکی ماڵێ دێوەی، بەڵام هەموو دەرگایەکان تێکڕا گاڵە درابوون. ئالودینۆ بەدەنگێکی بەرز شیڕاندی:

«ئاهای! ئەرێ کێی لێیە؟»

لە دەنگی وی ژنێک پەیدا بوو و دەرکەی کردەوە و وەپێش ئالودینۆی کەوت تا ئەسپەکەی دامەزرێنێ.

ئالودینۆ ئەسپەکەی بردە تەویلە و دوایی چوونە ماڵی دێوەی و داوای لە ژنی دێوەی کرد خواردنی بۆ بێنێ، ئەویش چوو پێنج شەش قاپی پڕ لە خواردنی بۆ هێنا.

«ئەری تۆ وا تێدەگەی من منداڵم؟ من گوتم شتێکم دەیە بیخۆم!»

ژنی دێوەی گوتی:

«برۆ سەر مێزێ دانیشە و تا زگت دێشی و تا دەتوانی بخۆ.»

ئالودینۆ مەنجەڵێکی گەورەی لەسەر مێزەکە دیت کە شەست مەن برنج و سێ گای سوورەوەکراوەی تێدا بوو. هەر لە چاوترووکانێکدا ئالودینۆ تەواوی ئەو خواردنانەی هەڵلووشی و قاپەکانی لستنەوە. لە پڕ ماڵەکە وەلەرزە هات.

ژنە دێو گوتی: «لاوژە ئەوە دێوەیە خەریکە دێتەوە وەرە با بتشارمەوە.»

ئالودینۆ گوتی:

«نارەحەت مەبە، من هەر ڕاست بۆ دیتنی دێوەی هاتووم.»

دێوە بەخێرایی هاتەوە ماڵێ، کۆمەڵێک گیانلەبەری جۆرا و جۆر و جیاوازی وەک شێر و گورگ و ورچی بەرەو ماڵ وەپێش خۆ دابوون. هەموویانی لە حەوشێ کردن و بەپلیکانانددا هاتە سەرێ. ئالودینۆی دیت، دەستی درێژ کرد تا تەوقەی لەگەڵ بکات:

«ماندوو نەبی ئالودینۆ!»

«چۆن دەزانی کە من ئالودینۆم؟»

«کە تۆ لە دایک بووی تەواوی دار و بەرد و گژ و گیا و مێرگ و مێرغوزارەکان هەواڵی هاتنە دنیای تۆیان دامێ. بەوەیرا دەزانم کە تۆ ئالودینۆی چونکە جگە لە تۆ هیچ کەسێکی دی ناتوانێ بێتە ئێرە.»

دێوە داوای لە ژنەکەی کرد نانی بۆ بێنی بیخوا. بەڵام ژنەکەی گوتی کە میوانەکەیان هەرچی هەبوو هەر هەمووی خواردووە و هیچی نەهێشتۆتەوە.

دێوە گوتی:

«زۆر چاکە ئێستا لەو گیانلەبەرانەی هێناومن خواردنێکی دروست دەکەین.»

شام زوو ئامادە بوو، دێوە دەیدیت کە میوانەکەیان ئێسکەکان لەگەل گۆشتەکەی دەخوا. دوای نان خواردنێ دێوە پرسی:

«باشە ئێستا لێک ڕاست بینەوە یا بیخەینە سبەینێ؟»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«هەر چۆنێکت حەز لێیە با ئارەزووی تۆ بێت. من هەمیشە ئامادەم!»

دێوە گوتی:

«باشە با بۆ بەیانی بێ، خدە و نەریتی مە وایە کە شەوێ میوانان چاک خزمەت بکەین و بەخێریان بێنین و بەیانیش لەگەڵیدا بجەنگێین!»

سبەی بەیانی ئالودینۆ هاواری کرد:

«هەستە ڕاست بەوە. کاتی زۆرانبازی و ململانێ و لەبەریێک ڕاچوونە.»

دێوە ڕابوو، گورزەکەی تاو دایە و هاتە مەیدانێ. کاتێ ئالودینۆ خۆی هاویشتە سەر پشتی ئەسپەکەی، ئەسپەکە لە ژێر لێوەوە پێی گوت:

«وەبەر ڕکێفانم دە، من لە جێ بڵند دەبم و هەڵدەستم و گورزی دێوەی بەبن زگمدا ڕەت دەبێ و ناتپێکێ.»

دێوە گرماندی:

«دەی دەست پێکە.»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە، لە پێشدا تۆ گورزی خۆت بوەشێنە، من میوانم.»

«خۆت بگرە هات.»

دێوە سێ جارانی گورز بەدەوری سەری خۆیدا هەڵسووڕاند و ڕاپوەشاندە دوژمنەکەی بەڵام ئەسپی ئالودینۆی توانی لە وەختدا بڵند بێت و گورزەکە بەبن زگیدا تێپەڕی. نە ئەسپ و نە سوارەکەی هیچ کامیان تینیان نەگەیشتێ و نەپێکران. لە نێو تۆز و خۆڵ و گەردی گورزی دێوەیدا دێوە ئالودینۆی نەدیت و وای بۆچوو کە ئەنگواوە و بەو گورزەی کوژراوە. قاقا پێکەنی و گوتی:

«ئالودینۆ کوای؟ وەرە ئێستا دەتبینمەوە.»

ئالودینۆ زۆر بەسپایی وەڵامی دایەوە:

«ئەوەتام برالە! پێویست ناکات خۆت بۆ دیتنەوەی من ماندووکەی، ها بگرە هات!»

ڕکێفێکی گەیاندە خالیگەی ئەسپەی و گەییە سەر سەری دێوەی. لەگەل شمشێری ڕاوەشاند، هەر حەوت سەری دێوەی وێکڕا لە لەشی جودا کردنەوە و پەڕاندنی. جا لە ئەسپەکەی دابەزی و دەم و لووتەکانی هەمو بڕین و دە توورەگێکی کردن و هاتەوە ماڵێ دێوەی.

ژنی دێوی حەوت سەر گوتی:

«ئازیزەکەم! دەستخۆش کارێکی چاکت کرد ئەو نەعلەتیەت کوشت. تۆ من بەهاوسەری خۆت قەبووڵ بکە»

ئالودینۆ گوتی:

«نا، تۆ دەبیە هاوسەری برا ناوەنجییەکەم.»

و خۆی بۆ قۆناغی دوایی سەفەرەکەی ئامادە کرد.

بێوەژنی دێوەی حەوت سەر پرسی:

«ئەو جارە بۆ کوێ دەچی؟»

«بە دوای پەیسەری بولبولی ئازەراندا.»

ژنە دێو گوتی:

«بەڵام تۆ هەرگیز ئەوەت وەگیر ناکەوێ»

ئالودینۆ گوتی:

«دەبی هەر وەگیرم کەوێ و وەدەستی بێنم» و لێیدا ڕۆیی.

***

کاتێ گەییە سەرزەمینی دێوی ڕەش دووبارە ئەسپەکەی وەقسە هاتەوە:

«ئالودینۆ ئێرە سەرزەمینی دێوی چل سەرە. سەیر کە! ئێرە خاک و خۆڵ و دار و بەرد و گژ و گیای هەمووی هەر ڕەشە.»

ئالودینۆ چووە ماڵێ دێوی ڕەش، مەنجەڵێکی زنجیرداری هێندە گەورەی دیت کە سەد و بیست مەن برنج و چوار گای سوورەوەکراوی لە سەر داندرابوو. ئالودینۆ هەر لە چاو تروکانێکدا برنجەکەی خوارد و

گۆشتی هەر چوار گایەکانیشی لرف لێدا و بەگەروێیدا ڕۆهێشتن و دەستێکی بەسمێڵیدا هێنا و چووە ژووری تایبەتی دێوەی.

بەرە بەری ڕۆژاوایە بوو ماڵەکە وەلەرزە هات. ئەوە دێوی ڕەش و نێچیرەکانی بوون بەرەوماڵ دەبوونەوە. کە ئالودینۆی دیت، هاتە پێش و گوتی:

«ئالودینۆ! سڵاو.»

«چوزانی من ئالودینۆم!»

دێوە گوتی:

«دار و بەرد و کێو و لێڕەوار و گژ و گیا هەواڵی لە دایک بوونی تۆیان بۆ هێناوم.» و ئینجا ڕووی کردە ژنەکەی و داوای خواردنێی کرد.

هاوسەری دێوەی گوتی:

«ئالودینۆ نان و شیوەکەی تۆی خوارد.»

«قەیدێ ناکا، لەو شتانەی هێناومنەوە خواردنێکی ساز کە.»

دوای شێو کردنی هەموو ڕاکشان بنوون. بەیانی زوو لەگەڵ کازیوەی ڕاست بوونەوە و ملیان لەبەر ملی یەکتری نا. سێ شەو و سێ ڕۆژان یەکتریان هێنا و برد. کەسیان پشتی ئەوەی دیکەی پێ لە عەردی نەدرا. تا سەرەنجام ئالودینۆ توانی بەسەر دێوەیدا زاڵ بێت و بیکوژێ، دەم و لووتی بڕین و دە توورەگێکی ئاخنین و هاتە ژووری تایبەتی ماڵی دێوەی، ژنە دێو بێ ئەندازە دڵخۆش و شاد و شەنگوڵ بوو و گوتی:

«من بەهاوسەری خۆت قەبووڵ کە.»

ئالودینۆ گوتی:

«زۆر چاکە.» و دەبیر و خەیاڵانەوە چوو.

«بیر لە چی دەکەیەوە؟»

ئالودینۆ گوتی:

«باغەکەمان سیس و ژاکاوە و من بەدوای پەیسەری بولبولی ئازەراندا وێڵم و ئێستاش نازانم ڕوو لە کوێ کەم.»

ژنە گوتی:

«وەدەستهێنانی بولبولی ئازەران هێندە ئاسان نییە. چاچونتس شا خاوەنی ئەو بولبولەیە. ئەو چل ڕۆژە نوستووە خۆ ئەگەر وە ئاگا بێ ئەوە دڵنیا بە چل پاڵەوانی وەک تۆی دەروەست نایەن و دەیانکوژێ.»

ئالودینۆ گوتی:

«زۆر چاکە. ئەوا ئێستا دەڕۆم. کەی بێرەدا هاتمەوە ئەوە دەتخوازم و دەتهێنم.»

ئەوەی گوت و ماڵاوایی لە ژنەی کرد و ملی ڕێیەی گرت. کە گەییە دەریایە ئەسپەکەی گوتی:

«من ئەسپی دەریایی نیم و ناتوانم لێی وەپەڕم و بەسەریدا ڕەت بم.»

ئالودینۆ لە ئەسپەکەی دابەزی. سەری وەبەردێکی کرد و بۆرژا، چاوی چوونە خەوێ و نەچوونە خەوێ.

لە پڕ گوێی لە دەنگێک بوو دەیگوت:

«ئالودینۆ! لە بن ئەو بەردەی سەرت وێ کردووە، سێ لغاوی ئەسپە دەریایانی لێیە. دوان لەوان لە پشتی خۆت ئاڵێنە و سێهەمیشیان باوێ دەریایە.»

ئالودینۆ بەردەی بڵند کرد و چۆنیان پێ گوتبوو ئاوا بوو، سێ دانە لغاوی ئەسپی دەریایی لە بن بوو. دوویانی لە پشتی خۆی پێچان و سەرێکی سێهەمیانی هاویشتە دەریایە. لە پڕ ئەسپێکی دەریایی پەیدا بوو و ویستی ئالودینۆی هەڵلووشێ. بەڵام ئەو ئارامی خۆی لە دەست نەدا، یاڵی ئەسپەی گرت و خۆی هاویشتە سەر پشتێی.»

ئەسپ وەک ئادەمیان وەقسە هات و گوتی:

«ئالودینۆ پێم بڵێ بزانم چت دەوێ. هەرچیم لێ بخوازی بۆت ئەنجام دەدەم.»

«من بولبولی ئازەرانم دەوێ.»

«من ناتوانم ئەوت وەگیر خەم، بەڵام تۆ دەبەمە ئەوبەری دەریایە، ئەو جێیەی خوشکە گەورەکەمی لێیە، ئەو یارمەتیت دەدات تا بتوانی بولبولی ئازەران وەگیر خەی.»

ئەسپە، ئالودینۆی بردە ئەوبەری. بەڵام دەو دەمیدا ئالودینۆ لە بیری چوو لغاوەکە لە سەری ئەسپە دەریایەکە داڕنێتەوە و ئەسپەکە بەلغاوەوە چۆوە دە دەریایە.

ئالودینۆ بەنیگەرانییەوە گوتی:

«ئاه... جا ئێستا چ بکەم؟ خۆ ئەسپەکە لغاوەکەی برد.»

ماوەیەکی زۆر دەو دوورگەیەدا سەرگەردان ما و زۆر بەقووڵی دەبیر و خەیاڵانەوە چوو. دوایی لە پڕ و بێ ئاگا دەستی بۆ پشتێندێ برد. وەبیری هاتەوە کە دوو دانە لغاوی دیکەشی لە خۆ پێچاون. زۆر دڵشاد بوو. لغاوێکی لە خۆ کردەوە و سەرێکی هاویشتە دەریایە. لە ناکاو ماینە دەریاییەک لە بن ئاوێڕا هاتە دەرێ و یەکڕاست هەڵیکوتایە سەر ئالودینۆی هەڵی لووشێ. بەڵام ئالودینۆ خۆی هاویشتە سەر پشتێی و سواری بوو.

ماینەکە گوتی:

«بڵێ بزانم چت دەوێ؟ هەرچی بتەوێ بۆت ئەنجام دەدەم.»

ئالودینۆ گوتی:

«من بولبولی ئازەرانم دەوێ.»

ماینەکە گوتی:

«ئەمە کارێکی یەکجار سەخت و گرانە. قەفەزی بولبولی ئازەران بەپەنجەرەی کۆشکی شا چاچونتسەوە هەڵواسراوە و کۆشکیش لەسەر کەناری دەریایەیە، ئەگەر بتوانی ڕکێفێکی وا لە خالیگەی من بسرەوێنی هەر سێسەد و شەست ڕەگ و دەماری بەدەنم وەبرووسکە بێن من دەتگەیەنمە کۆشکی شای و ئەودەم تۆ دەتوانی دەست درێژ کەی و قەفەزەکەی لێکەیەوە و بیهێنی، ئەوەشت پێ بڵێم خۆ ئەگەر لەوەختدا نەتتوانی قەفەزەکەی لێکەیەوە ئەوە دڵنیابە کە هەر دووکمان پێکەوە فەوتاوین و ڕزگارمان نابێت.»

ئالودینۆ گوتی:

«زۆر چاکە!»

ئاوزەنگیبیەکی مامزەداری وای لە دوو خالیگەی ماینەی سرەواندن جەرگی ژانی کرد و هەر سێسەد و شەست دەماری ڕاچڵەکین. ماینی تاین کەوتە فڕین لە ئاسمانێ و یەکسەر گەییبە بەر پەنجەرەی کۆشکێ. ئالودینۆ دەستی درێژ کرد و قەفەزەی لێکردەوە. کاتێ لەسەر زەوی نیشتنەوە ماینەکە گوتی:

«ئێستا بەرمدە بڕۆم.»

ئالودینۆ ماینەی بەرهەڵدا کرد و بۆ خۆی بەپێیان ملی لێنا. ئەسپەکەی خۆی دیتەوە و بەسواری بەرەو سەرزەمینی دێوی ڕەش ڕێی گرتە بەر. سڵاو و چاک و چۆنی لە هاوسەرەکەی کرد و ئینجا بەبولبولەکەی گوت:

«بولبولی ئازیز! دەنگت بێ و بخوێنە تا ئەو هەموو کەژ و کێو و دار و بەرد و گژ و گیایانە سەوز هەڵگەڕێنەوە.»

بولبولی ئازەران دەستی بەخوێندنێ کرد و کێو و دەر و دەشت و دار و بەرد و گژ و گیا بەرگی سەوزی مەخمەریان پۆشی.

دوایە هەرچی سامان و دارونەداری دێوەی هەبوو کۆیان کردەوە و بەرەو سەرزەمینی دێوی سپی هاتن، لەوێش ئەو سامان و بوون و نەبوونەی دێوی سپییان لەگەڵ ژنی برای ناوەنجی هەڵگرت و بەرەو سەرزەمینی دێوی سوور ملی ڕێیان گرت. لەوێش خەزێنەی دێوی سووریان بارکرد و بەرەو لای پیرەمێردەی کە تا ئێستا لە سەری سێڕێیانەکەی دانیشتووە بەڕێ کەوتن. ئالودینۆ سڵاوی لە پیرەمێردەی کرد و گوتی:

«لە بارەی برایەکانمەوە چ دەزانی و چت ئاگا لێیانە؟ داخوا گەڕاونەوە یان نا؟»

پیرەمێرد وەڵامی دایەوە:

«نا، شازادە کەسیان نەگەڕاونەوە.»

ئالودینۆ گوتی:

ئێستا کە نەگەڕاونەوە، من ئەو سێ کچ و ئەو باڵندە و شتانە لێرە لای تۆ بەجێ دەهێڵم و وەدووی سۆراغی برایەکانم دەکەوم.»

ئالودینۆ شار بەشار و دی بەدێ و وڵات بەوڵات بەدوای برایەکانیدا گەڕا بەڵام نەیدیتنەوە و سەر و سۆراغێکیان نەبوو، تا لە شارێکی خانەخوێیەکی لێ پەیدا بوو و لەگەڵ خۆی بردەوە ماڵێ. لەوێ لە خانە خوێیەکەی پرسی:

«چۆن دەتوانم سەر و سۆراغی ئەو لاوەکی و پەڕاگەندە و غەریبانەی ئەم شارە بکەم و بزانم کێ‌یە؟»

خانە خوێ وەڵامی دایەوە:

«سبەینێ بچۆ ناو بازاڕی و بیکە قاو کە دەتەوێ بانگهێشتنی پەڕیوە و غەریبانی ناو ئەو شارەی بکەی و ئاهەنگێکیان بۆ ساز بدەی. ئەوانیش هەر کە ئەوەیان وەبەر گوێ کەوت هەر بەغاردان دێن و ئەودەمی ئەوەی تۆ لێیان دەگەڕێی ئاسان وەبەر چاوان دێن.»

بەیانی زوو ئالودینۆ حەوت نێرەگای کڕین و دەستووری دا سەریان ببڕن و سووریان کەنەوە و بیانکەنە

قاورمە، ئینجا دەنگی جارچییانی دا لە مەیدانی شاری جاڕ ڕابێڵن و هەرچی بێکارە و پەڕیوە و غەریبەی شاری هەیە ئەوڕۆ داوەتی نانخواردنێن. برایەکانی ئالودینۆش کە یەکێکیان تونچی حەمامێ و ئەویدیان پەشتە ماڵگێڕ بوو، هەر کە گوێیان لەو بانگ ڕاهێشتنەی بوو لە خاوەنکارەکەیان پرسی داخوا ئەو جاڕ و بانگهێشتنە چییە؟ خاوەن کارەکەیان وەڵامی دانەوە:

«غەریبە و پەڕیوە و بێکاران نان دەدەن و بانگهێشتن کراون.»

هەردوو برا داوایان کرد مۆڵەتیان بدرێتێ تا بتوانن بەدەم ئەو بانگهێشتنەی غەریبە و پەڕاگەندانەوەی شاری بچن کە هەمووی تێدا بەشدارن.»

هەرکە ئالودینۆ برایەکانی خۆی دیتنەوە یەکسەر چوو خواردن و خواردنەوەی بۆ دانان و لێی پرسین:

«ئەرێ دەمناسنەوە؟»

وەڵامیان دایەوە:

«نەخێر.»

«ئێوە لە کوێ ئیشێ دەکەن؟»

«لە گەرماوێکی گشتی یەکمان تونچی و ئەوەی دیکەمان پەشتەماڵگێڕین.»

ئالودینۆ برایەکانی بردەوە لای حەمامچی و گوتی:

«وەرە حیسابیان دەگەڵ کە، چونکە دەیانبەمەوە.»

«ئەوان چی تۆن؟»

«برامن.»

برا گەورەکە گوتی:

«ئێمە تۆ ناناسین، تۆ کێی؟»

«بێ مێشکینە! من ئالودینۆم!.»

برا گەورەکە گوتی:

«ئەگەر ڕاست دەکەی تۆ برای ئێمەی، بڵێ بزانین ئێمە بەدوای چیدا وێڵین و لە ماڵێ وەدەر کەوتووین؟»

«بولبولی ئازەران، ئەویشم پەیدا کردووە.»

«ئەدی کوا لە کوێیە؟»

«لە لای ئەو پیرەمێردەم بەجێ هێشتووە، با بڕۆین تا پێتان نیشاندەم.»

ئالودینۆ سەرو دەستەجلێکی نوێی بۆ برایەکانی کڕی. خۆیان گۆڕی و هەرسێکیان پێکەوە بەرەو لای پیرەمێرد ملیان لێنا. برایەکان کە ئەو سێ ژنەیان لای پیرەمێرد دیت پرسیان:

«ئەوانە کێن؟»

ئالودینۆ گوتی:

«ئەوەیان ژنی دێوی سوورە کە کوشتوومە.»

هەر ئەو دەم دەم و لووتی دێوی سووری دەرێنا و لە پێش برایەکانی دانان تا بیبینن و گوتی:

«کاکە، ئەوەیان ژنی تۆیە. ئەوەشیان کە ژنی دێوی سپییە و ئەویشم هەر کوشتووە و سەیری دەم و لووتەکەشی کەن. ئەوە دەبێتە ژنی برا ناوەنجییەکەمان. سێهەمیشیان ژنی دێوی ڕەشە دەبێتە ژنی خۆم.»

هەر سێ برا بولبولی ئازەرانیان هەڵگرت و سواری ئەسپان بوون و هەریەکەش ژنی خۆی هاویشتە پاشکۆی خۆی و بەرەو ماڵ بوونەوە، ڕێ زۆر دوور بوو. سەرەنجام گەینە دارستانێکی و لەوێش گەینە سەر بیرە ئاوێکی. برایەکان گوتیان:

«ئالودینۆ تینوومانە. بچۆ ناو بیرێ و ئاومان بۆ هەڵێنجە.»

کاتێ هاوسەری ئالودینۆ گوێی لەو قسانە بوو بەسپایی هاتە بن گوێی ئالودینۆی و پێی گوت:

«نەچی ئەوانە نیازیان وایە لە ناوت بەرن.»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«نا. برایەکانم تینوویانە، دەچمە دەبیرێ و ئاویان بۆ هەڵدەهێنجم.»

«باشە بەڵام تاکێک دەسکێش و تاکێکی سۆڵەکەم لەگەڵ خۆت بەرەو زۆرت ئاگا لێبن و ونیان نەکەی. دوایە من تاکەکانی ئەوانەم لە شای دەوێنەوە، بەوەیڕا دەزانم کە هەر دەچاڵێدای یان نا.»

ئالودینۆ بەبیرێدا چووە خوارێ. برایەکانیشی هەر ئەو کەوتە بیرێ تاویان دایە بولبولی ئازەران و لەگەل ژنەکانیان لێیان دا ڕۆیشتن.

کە گەینەوە دەروازەی شاری تەتەرێکیان ناردەوە لای شای تا هەواڵی گەڕانەوەیانی بدەنێ. شا هەموو گەورە پیاوان و دەرباریان و گەورە سەربازانی کۆکردنەوە و بەپێشوازی کوڕەکانییەوە چوو تا هەرچی و چۆن بەرێزتر و لێوەشاوەتر بیانهێننەوە کۆشکێ.»

شا پرسی:

«ئەدی ئەم ژنانە کێن؟»

برا گەورە گوتی:

«ئەوەیان هاوسەری من و ئەویشیان هاوسەری برای ناوەنجییە. سێهەمیش قەرەواشمانە.»

ژنی ئالودینۆی گوتی:

«گەورەم! هەرچی دەڵێن درۆیە. من قەرەواشی وان نیم.»

«کوڕەکانم! وا بزانم وەک ناخۆشیتان لە نێواندا بی وایە و منیش هەرچەند دەکەم تێناگەم داخوا کامتان بولبولی ئازەرانتان هێناوە، کێ دەتوانی بولبولی ئازەران وەدەنگ بێنێ و هەر کەسێک ئەو کارەی لە دەست هات دیارە ئەو هێناویەتی.»

برا گەورە گوتی:

«دا ڕێم کەن تا من وەدەنگی بێنم!»

ڕووی دەمی لە بولبولی ئازەران کرد و گوتی:

«بولبولی شیرین زمان! دەی بچریکێنە با باغە سیس و ژاکاوەکەمان سەرلەنوێ بەرگی سەوزی تازەی لەبەر کاتەوە و بژیەتەوە.»

بولبولی ئازەران تەنانەت دەندوکیشی لێک نەدان.

ئینجا برای ناوەنجی هاتە پێشێ و گوتی:

«بولبولە ئازیزەکەم! دە بخوێنە با سەرلەنوێ باغەکەمان بگەشێتەوە.»

بولبولی ئازەران جووکەی نەکرد.

خەڵکی هەموو سەرسام و باغیش هەروا سیس و ژاکاو بوو.

***

با بێینەوە سەر سەروسۆراغی ئالودینۆی کە نازانین ماوەی چەند لە بیرێدا مایەوە. سەرەنجام بازرگانێک ڕێی دەکەوێتە سەر ئەو بیرە و بەکاروانچییەکانی دەڵێ ئاوی بۆ هەڵگۆزن. ئالودینۆ کە گوێی لە دەنگە دەنگی دەبێ هاوار دەکا:

«من ئاوتان بۆ هەڵدەهێنجم. ئێوەش مەردی چا بن و یارمەتیم بدەن با لێرە ڕزگارم بێ و بێمە دەرێ.»

سەتڵێکیان شۆڕ کردەوە نێو بیرێ و بەپڕی هەڵیان کێشایەوە سەرێ. دوایە گوریسەکەیان بەبیرێدا شۆڕ کردەوە خوارێ و بەچەند کەسێکان ئالودینۆیان لە بیرێڕا هەڵکێشایەوە. بازرگان لە ئالودینۆی پرسی چۆناوچۆن کەوتۆتە دەو بیرەیەوە:

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«من ڕێبوارێکی نەشارەزام و ڕێم ون کردووە، شەو بوو بێرەدا هاتم، هەوا تاریک و نووتەک بوو بەر پێی خۆمم نەدەدیت تا کەوتمە دەو بیرەیەوە.»

بازرگان پرسی:

«دەتەوێ بچیە کوێ؟»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«بۆ شاری خۆم.»

نانی ئێوارەیان پێکەوە خوارد و ئالودینۆ ئەو شەوەی لەگەڵ بازرگانی ڕابوارد. بەیانی هەریەکەیان بەڕێی خۆیدا ڕۆیی. ئالودینۆ کە گەییەوە شارەکەی خۆی کەوتە سەروسۆراغی ئەو پیرەمێردەی کە ئالودینۆی وەک جگەرگۆشەی خۆی دادەنا، تا لە لای وی بمێنێتەوە و ژیان بەسەر بەرێ. ڕۆژێک پیرەمێردە دیتی کەوا دەستوپێوەندەکانی شای تاکی دەستکێشێکیان پێیە و بەخەڵکیەوە دەگێڕن و جاڕ ڕادێڵن:

«شا، ژنێ بۆ کوڕەکەی دێنێ. کێ دەتوانێ تاکێکی دیکەی وەک تاکی ئەم دەستکێشە بۆ بووکی شای بچنێ؟»

پیرەمێرد تەواوی ئەو باس و خواسانەی بۆ ئالودینۆ گێڕایەوە. ئالودینۆ خۆی لە پیرەمێرد دزیەوە و چوو بوو بەشاگردی بەرگدروویەک.

بەرگدروەی بەستەزمان نەیدەزانی ئەوە یەکێکە لە شازادەکانی شا و ئالودینۆی بەشاگردی ڕاگرت. ئالودینۆ شاگردێکی زۆر گوێڕایەڵ و گوێ لە مشت بوو. هەموو ڕۆژێ دوکانەکەی خاوێن دەکردەوە و هەر کارێکی داوا لێ کرابایە دەستوبرد بەجێی دێنا.

وەزیرانی شای سەریان بەتەواوی بەرگدرووەکانی شاریدا دەگرت و دەستکێشەکەیان پێشان دەدان تا گەیشتنە ئەو دووکانەی ئالودینۆی لێ شاگرد بوو. داوایان لە بەرگدرووەکە کرد دەستکێشێکی ئاوایان بۆ بچنێ. وەستا ئەو کارەی وەرنەگرت و قبووڵی نەکرد. لە پڕ شاگردەکەی هاتە پێشێ و داوای لە وەستای کرد قبووڵی کات و وەری گرێ، ئەو گوتی:

«من دەتوانم ئەو دەستکێشە بچنم.»

وەستا گوتی:

«ئەوە شێت بووی، تۆ لە دوێنێوە دەستت بەکاری بەرگدروونێ کردووە و ئەوڕۆ دەڵێی من کارێکی ئاوا سەخت و دژوار ئەنجام دەدەم.»

پیاوانی شای بەبەرگدروویان گوت:

«لێی گەڕێ با بەختی خۆی تاقی کاتەوە.» و هەر بەدەم قسانیشەوە ئەوەیان دووپات کردەوە: «بەڵام ئەگەر نەیتوانی دەستکێشێکی وا بچنێتەوە ئەوە شا لە سەری دەدا.»

ئالودینۆ زۆر بەئارامییەوە گوتی:

«زۆر چاکە قبووڵمە.»

بەرگدروو، کە زۆری زگ بەشاگردەکەی سووتا بەدوو دڵییەوە گوتی:

«لاوە تۆ ژیانی خۆت بەخۆڕایی بەفیڕۆدا! من ئەوا بیست ساڵە بەرگدرووم، بەڵام تا ئێستا کارێکی وام پێ ناکرێ، بەڵام تۆ...»

ئالودینۆ، کە سام و ترس و ژانێکی لە ڕووی بەرگدرووەی دیتن گوتی:

«وەستا نیگەران مەبە! ئەگەر پێنج مەن پستەم بۆ بکڕی ئەو کارەی ئەنجام دەدەم.»

بەرگدروو چووە بازاڕی و چوار مەن پستەی بۆ شاگردەکەی کڕی.

ئالودینۆ لە بەرگدرووەکەی پرسی:

«بۆ کەمت کڕیوە.»

بەرگدروو وەڵامی دایەوە:

«پارەی تەواوم پێ نەبوو.»

ئالودینۆ شەوێ نەنوست و هەموو پستەکەی خوارد، ڕۆژی دوایی کە بەرگدروو هاتەوە دووکانێ چ ببینێ، ڕاست دەستکێشێکی وەک ئەو دەستکێشەی پیاوانی شای ویستبوویان، چاوکرد. لە حەژمەتان چاوی ئەبلەق بوون، دەستی برد بۆ دڵنیایی زیاتر دەستکێشەکە لە دەستی کا. بەڵام ئالودینۆ گوتی:

«وەستا! دەستی مەدەیە خرای دەکەی.»

دەو دەمەیدا پیاوانی دەرباری شای وەژووری دووکانێ کەوتن و هەر بەهەوای ئەوەی کە دەستکێشەکە نەکراوە، بەگاڵتە و لاقرتێوە پرسیان:

«وەستا! حاڵو باڵ لە چ دایە! داخوا ڕاسپاردەکەمان ئامادەیە؟»

بەرگدروو، کە هێشتاش سەری هەرگێژی دەخوارد و دوو دڵ بوو لە ترسان هیچی نەگوت، ئالودینۆ هاتە پێشێ و دەستکێشەکەی دانێ. دەستوپێوەندانی شا زۆر بەوردی سەرنجیان دایە و ئەودیو ئەودیویان کرد و واقیان وڕ ما.

فەرمانبەرانی شا دەستکێشەیان تاو دایە و بەبەرگدروویان گوت:

«وەستا فەرمووە، ڕەگەڵمان کەوە بۆ کۆشکی شای و پاداشی خۆت وەرگرە.»

ئالودینۆش گوتی:

«وەستا هەستە بچۆ و ئەو پاداشەی شای بۆ خۆت وەرگرە.»

بەرگدروو کە هێشتا دڵەراوکێ و شڵەژانەکەی نەڕەویبۆوە گوتی:

نا ڕۆڵە، من ناچم، تۆ بۆ خۆت بچۆ، ئەدی بڕیار وا نەبوو ئەگەر دەستکێشەکە بەدڵی شای نەبوو لە سەرت دا!»

ئالودینۆ لەگەڵ پیاوانی شای چووە کۆشکێ. کە دەستکێشەکەیان بەشای نیشاندا گوتی:

«من سەرم لەو شتانە دەرناچێ، بیبەن بەبووکەکەمی نیشان دەن.»

بووکەکە بەدیتنی دەستکێشەکە زۆر شاد و دڵخۆش بوو و سێ سەد ڕۆبڵی دایە وەستا و شاش دوو سەد ڕۆبڵی دیکەی هاویشتە سەرێ.

ئالودینۆ هاتەوە دووکانێ و پارەکەی لە پێش وەستای ڕۆنا و گوتی:

«فەرمووە وەستا، ئەو پارانە هەمووی بۆ تۆن.»

وەستا زۆر شاد و خۆشحاڵ بوو و پارەکەی هەڵگرت، دوایە ئالودینۆ گوتی:

«دەزانی تۆ مرۆڤێکی چاک نیت؟»

«بۆ؟»

«چونکە من داوای پێنج مەن پستەم لێ کردی کە چی تۆ چوار مەنت کڕی. بۆیە هیچی دی لێرە کارێ ناکەم و لە لات نامێنمەوە.»

ئالودینۆ چووە دووکانی پینەدۆزێکی و گوتی:

«وەستا! من هەتیوێکی بێکەس و بێدەرم. کەسم نییە دالّدەم بدات و چاوەدێریم بکات. وەرە و پیاوی چا بە و بمکە بەشاگرد و ئەو کارەی خۆتانم فێر کە.»

پینەدۆز لەگەڵ خۆی بردەوە مالّێ. یەک دوو ڕۆژی پێچوو پیاوانی شای هاتنە دووکانی پینەدۆزەی و سۆلێکیان بەوەستای نیشان دا و لێیان پرسی داخوا دەتوانێ تاکێکی دیکەی وەک ئەو تاکەیان بۆ دروست کا یان نا؟ وەستا ویستی ئەم ڕاسپاردەیە ڕەت کاتەوە کە ئالودینۆ هاتە پێشێ و گوتی:

«من دەتوانم ئەو کارەی بکەم.»

پینەدۆز بەتووڕەییەوە گوتی:

«تۆ تازە کاری. چۆن دەتوانی ئەو کارەی بگێڕیەوە و وە ئەستۆی بگری؟»

ئالودینۆ زۆر لەسەرەخۆ گوتی:

«تووڕە مەبە وەستا، من دەتوانم بەرعۆدەی ئەو کارە بم.»

ئالودینۆ بەو قسەیەی وەستای هێور کردەوە.

وەزیر گوتی:

«بەڵام ئەگەر نەتانتوانی تاکی ئەو سۆلەی بدروون، ئەوە پاشا لە سەری هەردووکتان دەدا.»

پینەدۆز بەشاگردەکەی گوت:

«وەرە مەردی چا بە، بەزەییت بەمنی پیر و کەنەفتدا بێتەوە و ئەو کارەی مەکە.»

«وەستا گیان نارەحەت مەبە. من پێم دەکرێ. ئەگەر بچی بیست مەن پستەم بۆ بکڕی هەر ئەو شۆ تەواوی دەکەم.»

پینەدۆز چوو نۆزدە مەن پستەی بۆ کڕی.

«وەستا ئێستا تۆ بچۆوە مالّێ و منیش دەست بەکار دەبم.»

پینەدۆز بەدڵی پڕ غەمەوە چۆوە مالّێ، ئارامی لێ هەڵگیرا بوو تا بەیانی نەنووست. هەر نیوە شەو بوو بەرەو دووکان بۆوە و لە کونی دەرکەیڕا سەیری ئالودینۆی کرد، کە ئالودینۆی دیت ئەوا خەریکی پستە خواردنێیە لە ناخی دڵیەوە کەوتە جنێودان و نەفرین و تووک لێکردنی و گوتی: «باشە خوا غەزەبی لێ گرتبووم ئەوەم بەشاگردی ڕاگرت. بەهیچ و خۆڕایی سەرم لە ڕێی ئەو کارە دادەنێم.»

کە هەوا ڕووناک بوو پینەدۆز دەرگای دووکانێی کردەوە و چووە ژوورێ، لەپڕ چاوی بەتاکە سۆلێکی دیکە کەوت کە لە تەنیشت ئەو تاکە سۆلەی مالّی پاشای داندرابوو و ڕێک وەک وی، دەستی درێژ کرد هەڵیگرێ بەڵام ئالودینۆ گوتی:

«دۆینێ تۆ نەتویست کارەکە قبووڵ کەی بۆیە منیش نایەڵم تۆ دەست دەیتە ئەو سۆلە.»

زۆر زوو سەر و کەللەی فەرمانبەرانی شا پەیدا بوونەوە. بەدوودڵییەوە دەسۆلەکەی ڕامان و کاتێ دڵنیابوون کە چاویان هەڵەی نەکردووە زۆریان ستایشی پینەدۆزی کرد و لێی قایل بوون. وەختی ڕۆیشتنێش گوتیان:

«با یەکێکیشتانمان لەگەڵ بێتە دەربار و پاداشی کارەکەتان لە پاشای وەرگرن.»

پینەدۆز بەئالودینۆی گوت:

«لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا لەوانەیە شا ئەو کارەی بەدڵ نەبێ.»

ئالودینۆ لەگەڵ پیاوەکانی شای چووە کۆشکێ. سۆلەکەیان لەبەردەمی شای دانا و ئەویش دەستوبرد فەرمانیدا بیبەن بەبووکەکەی نیشان دەن. بووکی شای هەر زوو تێگەیی کە ئەوە ڕاست سۆلەکەی خۆیەتی و سەرلەنوێ ئالودینۆی ناسیەوە و پرسی:

«چاوەڕێی چین؟»

«ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«پەلە مەکە، هێشتا وەختی نەهاتووە.»

بووکی شای پێنج سەد ڕۆبڵی دایە وەستا و پاشاش پێنج سەد ڕۆبڵی دیکەی هاویشتە سەرێ. ئالودینۆ دراوەکەی تاو دایە و هاتەوە لای پینەدۆز و گوتی:

«فەرموو وەستا، ئەوە هەموو پارەکە و چیدیش لای تۆ کارێ ناکەم.»

«بۆ؟»

«من داوای بیست مەن پستەم لێ کردی بەڵام تۆ نۆزدە مەنت بۆ کڕیبووم.»

ئالودینۆ ئەوەی گوت و چووە لای پیرەمێردەی گۆڕین. پیرەمێرد پرسی:

«ئەرێ ڕۆڵە ئەوە لە کوێ بووی؟»

ئالودینۆ وەڵامی دایەوە:

«ئیدی من گەنجم، چوومە شاری هێندێک گەڕام.»

چەند چەنگە زێڕێکی دایە پیرەمێردی. هێندەی پێ نەچوو پیرەمێرد دیتی سەرباز بەبازاڕی وەربوون و بیستیشی چاچونتس شا بەخۆی و سوپاوە هاتووە و لە دوی ئەو کەسەی دەگەڕێ بولبولی ئازەرانی لە کۆشکی وی فڕاندووە.

کە ئالودینۆ ئەوەی بیست بەپیرەمێردی گوت:

«باوە، بچۆ کن شا و پێی بڵێ ئەسپێکی خۆتم وێدە بۆ کوڕەکەم دەچێتە لای چاچونتس شای بۆ گفتوگۆ کردنێ دەربارەی جەنگ و شەڕ و هەرا و پێکدادانێ.»

پیرەمێرد چووە کۆشکێ و ئەوەی ئالودینۆ گوتبووی بە شای ڕاگەیاند.

شا لە وەڵامی قسەکەی پیرەمێردیدا گوتی:

«لەو ڕۆژەیڕا ئەو ئەسپەیان هێناوەتەوە، هەر لە سەر دەسبەندێیە لە تەویلەی نەهاتۆتە دەرێ و ئێستاش کەس ناوێرێ لێی بچێتە پێشێ.»

کە بووکی شای تێگەیی مێردەکەی خۆی پیرەمێردەی ناردۆتە لای شای، داوای لە شای کرد مۆڵەت بدا و ئەو بۆ خۆی بچێ و ئەسپەکەی لە تەویلەی بێنێتە دەرێ. شا داوای بووکەکەی گرتەوە و بووکەکەشی چوو ئەسپەکەی هێنایە دەرێ و دایە دەست پیرەمێردەی. پیرەمێرد ئەسپەی هێنایە بەر ڕکێفی ئالودینۆی.

ئالودینۆ سوار بوو و بەرەو مەیدانی شاری ئەسپی لینگدا. لە مەیدانێ چاوی بەبرا گەورەکەی خۆی کەوت و پرسی:

«ها خەریکی کوێی؟»
برایەکەی وەڵامی دایەوە:
«ئەوە من بووم بولبولی ئازەرانم هێناوە و ئێستاش ئەوە دەچمە لای چاچونتس شا تا تەواوی هەموو بەسەرهاتەکەی بۆ بگێڕمەوە.»
جا سەری جڵەوێی هەڵەنگاوت و بەرەو سوپای چاچونتس شای کەوتە ڕێ.
«چادری شای کوا؟»
«هۆوەتا، ئەو چادرە سوورەیە.»
برا گەورە چووە نێو چادرە سوورەکە و حەوت جارانی ئیکلام بۆ شای کێشا.
چاچونتس شا پرسی:
«تۆ شازادەی؟»
«بەڵێ قوربان.»
«ئەرێ ئەوە تۆ بولبولی ئازەرانت لە کۆشکی من فڕاندووە؟»
«بەڵێ قوربان»
«باشە چۆنت گرت؟»
«من ئەو بولبولەم لە سەرداریکی دارستانی ئێوەدا گرت.»
شا گوتی:
«درۆیە براله! ئەوە تۆ نیت ئەو بولبولەت گرتبێ.»
شازادە هاتەوە ماڵێ. ئەوجا برا ناوەنجییەکە چووە لای چاچونتس شا.
ئالودینۆ پرسی:
«ها ئەوە خەریکی کوێی؟»
«دەچمە لای چاچونتس شا و پێی ڕادەگەیەنم کە ئەوەی بولبولی ئازەرانی فڕاندووە منم.»
ئەویش چووە نێو چادری شا و حەوت جارانی ئیکلام کێشا.. چاچونتس شا پرسی:
«باشە ئەوە تۆ بووی بولبولی ئازەرانت گرت؟»
«بەڵێ قوربان.»
«زۆر چاکە، وەرە بلێ بزانم چۆن؟»
«هەوا تاریک بوو، لە پڕ دیتم ئەوا باڵندەیەک دێتەوە هێلانەکەی. دەستم درێژ کرد و گرتم.»
«درۆیە، ئەوە تۆ نیت بولبولەکەت گرتووە.»
دوای ئەوە چاچونتس شا بانگەوازێکی بەم ناوەرۆکە بڵاو کردەوە:
«دەبێ ئەو کەسە بدۆزرێتەوە کە بولبولی ئازەرانی گرتووە، دەنا تەواوی خاکی ئەم کیشوەرە ژێرە و ژوور دەکەم.»
ئالودینۆ هاتە خزمەت شا و مۆڵەتی لێ خواست تا وەڵامی ئەو بانگەوازەی بداتەوە. شا کوڕەکەی خۆی نەناسیەوە و گوتی:

«زۆر چاکە، ئەگەر دەتەوێ بچی، بچۆ.»
ئالودینۆ گوتی: «شاها! بفەرموو ئێمە قەرار و بڕیەیەک بکەین. ئەگەر چاچونتس شام لێرە دوور خستەوە ئەوا جڵەوی کارو باری وڵاتم بۆ سێ سەعاتان بدەیە دەست.»
شا قایل بوو، ئالودینۆ سوار بوو و بەرەو لای چاچونتس شا ملی لێنا.
چاچونتس شا پرسی:
«ئایا تۆ شازادەی؟»
«بەڵێ قوربان.»
«تۆ بولبولی ئازەرانت گرتووە؟»
«گەورە و پایەدار، بەڵێ ئەوە من بووم بولبولی ئازەرانم گرت.»
شا بەسەرسامییەوە گوتی:
«کەواتە تۆ ئالودینۆی؟»
«بەڵێ قوربان.»
«بەڵام من چۆن باوەڕ بکەم کە تۆ تەواوی ئەو کارانەت هەموو ئەنجام داوە؟»
ئالودینۆ دەستوبرد سەری ئەو پڕێسکەی پێی بوو کردیەوە و دەم و لووتی بڕاوی هەر سێ دێوانی لەبەردەم چاچونتس شای دانان، ئینجا شا چاچونتس گوتی:
«من ئەو بولبولە پێشکێشی تۆ دەکەم.» و سەربازەکانی بانگ کردنەوە و بەو ڕێیەیدا گەڕایەوە کە لێوەی هاتبوو.
ئالودینۆ هاتەوە لای بابی و لێی پرسی:
«من دەناسی؟»
«نەء.»
«من ئالودینۆی کوڕتانم.»
«جا ئەگەر بەڕاستی کوڕی منی ئەوە سەرلەنوێ باغەکەمان سەوز کەوە.»
ئالودینۆ چووە بەردەمی بولبولی ئازەران و گوتی:
«بولبولە ئازیزەکەم! دەی تێ چریکێنە با سەرلەنوێ باغەکەمان بگەشێتەوە و سەر سەوز خۆی بنوێنێ.»
بولبول دەستی بەخوێندنێ کرد، هەر لەگەڵ خوێندنی ویدا باغ دەستی بەسەوز بوونەوە کردەوە.
جا ئالودینۆ هەستا چۆوە خزمەت شا و گوتی:
«تۆ پەیمانت دابوومێ سێ سەعاتانم کار و باری مەملەکەتی هەموو پێ بسپێری.»
شا گوتی:
«زۆر چاکە. من هەر لە سەر پەیمان و قەول و بڕیەی خۆمم.»
ئالودینۆ چووە سەر تەختی پاشایەتی و برایەکانیشی ڕاکێشانە بەردەمی دادگا. برایەکانی دانیان بەهەموو شتێک دانا.
ئالودینۆ لە باوکی پرسی:

«ئەوانە چۆن سزا بدرێن باشە؟»

«ڕۆڵە ئێستا تۆ گەورە و فەرمانڕەوای وڵاتی و هەر فەرمانێکی بیدەی هەر ئەوە دەخوا.»

ئالودینۆ گوتی:

«ئەوان منیـان نەکوشت، بۆیە منیش ئەوان ناکوژم، بەڵام دەبێ بەخـاوخێـزانەوە خاکی ئەم مەملەکەتە بەجێبێڵن و لێرە بڕۆن.

ئا بەو شێوەیە ئەو برایانەی کە دەیانویست بەفێڵ و دەهۆ و تەڵەکەبازی خۆ بکەنە ئازا و نەبەرد و دلێر و پاڵەوان، ڕیسوا بوون و پەردەیان لە ڕوو هەڵماڵدرا و شاربەدەر کران.

کوڕی پاشا و ڕێوی فەرماندە

ئەفسانەی گورجی

هەبوو نەبوو، لە ڕۆژگـارێکی زۆر زوو پـاشـایەک بوو، تاقـە کـوڕێکی هەبوو، ڕۆژێکی پاشـا بەکـوڕەکـەی گوت:

«ڕۆڵەی خۆم، زۆرم پێ خۆشە ژنێ بێنی.»

کوڕە گوتی:

«زۆر چاکە، بەڵام من تەنیا کچی پاشای ڕۆژهەڵاتیم دەوێ. ئەگەر بتوانن ئەوم بۆ بێنن ئەوە ژنێ دێنم دەنا نا؛ لەویش زیاتر کەسی دیم ناوێ.»

پاشا گوتی:

«نا پاشای ڕۆژهەڵاتی دەستکورت و هەژار و نەدارە. ئەمن بۆ خۆم دەگەڕێم کچی پاشایەکی دەوڵەمەند و دەسترۆیشتووت بۆ دێنم.»

کوڕە ملی نەدا و گوتی:

«من ژنی دیکەم ناوێ و لەویش زیاتر کەسی دی ناهێنم.»

پاشا تووڕە بوو و گوتی:

«تۆ کوڕی منی و دەبێ هەرچی ئەمن پێت دەڵێم وا بکەی.»

کوڕە بێ ئەوەی گوێ بداتە تووڕە بوونی بابی گوتی:

«نا، نا!»

ئەو زۆر گوستاخانە لە سەر قسەکەی خۆی مایەوە و سەرەنجام بڕیاری دا ماڵە بابی بەجێبێڵێ و سەری خـۆی هەڵگرێ و بڕوا. ئەسپ و جل و تفـەنگی تـاودانێ و ڕووی لە بیـابـانێ کـرد. هەر ڕۆیی ڕۆیی تا گەییـە کێـوە بڵندە سەرکەشەکانی چانچ خێرلی، سنووری نێوان سیخ و کالاکی. لەوان لووتکە کێوانە هەڵـۆ و داڵ و واشـە هێـلانەیان هەڵنابوون لە داوێنێـشـەوە هەر سـەرچاوە و کـانیـاوی ڕوون و سـارد و کـەللەتەزێن بوون هەڵدەقـوڵێن و خوڕەیان بوو. کـوڕی پاشـای ئەشکەوتێکی دیـتـەوە و ئەسـپـەکـەی بردە ژووری و لەوێی بەسـتـەوە و بۆ خۆشی ملی لە ڕاو و شکارێ نا و هەمـوو ڕۆژێ دەچووە ڕاوێ و شـوورێکی زەلامەی دەکوشت، کە هەرگـیز هەمـووی پێ نەدەخورا. ئەوی کە دەیخوارد دەیخـوارد، ئەوەی دەشمایەوە هەڵـی دەدایە دووری ئەشکەوتێ. ڕێوییـەکی برسی کـە بۆنی کـەبابی گـۆشـتی نێـچـیـرێی وەبن لـوتی هەڵاتبوو، زۆر بەپارێزەوە دەهات ئەو پاشماوانەی دەخوارد کە کوڕی پاشای فڕێی دەدان. هەر لەو ناوەش داڵێک لە ئاسمـانێـوە بەدوای پەیسـەری گـۆشـتـیدا دەفڕی و لەنگەری دەگـرت و دەیڕوانی. لە لایەکی دیشـەوە سـەر و کـەللەی پشـیـلێکـیش پەیدا بـوو. هەروەها کـەروێشکە کـێـویـیـەکـیش بوو بەهاوبەشی خواردنێیان. ئەوانە هەموو لە دەوری ئەو سفرە پان و پۆڕەی خواردنێ گردبوونەوە و بوونە ئاشنا و ڕۆشنا. هەموو پێکەوە شاد و شەنگوڵ هەمیشە دە خۆشیدا بوون. تا ڕۆژێکی مام ڕێوی گوتی: